8. zkia
2020ko udaberria

talaia
gogoetarako gunea

Larrialdi klimatikoa: egoerari aurre egiteko bideak

Asbjørn Wahl • Unai Pascual • Edurne Larrañaga • Mikel Otero
Thea Riofrancos • Zorion Ortigosa • Mikel Saralegi • Jon Artetxe
Argitxu Dufau • Europarako Green New Deal • Alazne Intxauspe

iparhegoa
Ikasketa Sindikaletarako Fundazioa

LAB
> ekintza soziala

Talaiaren 8. alea duzu esku artean. Gogoetarako gunea da guretzat Talaia. Argitalpen bat ez ezik, hausnarketa eta eztabaida esparru fisiko ere bada. LABeko Ekintza Sozialeko aparatuak eta Ipar Hegoa Fundazioak gogoeta eta formazio politiko eta sozialerako egiten dizugun eskaintza izan nahi du eta tarteka halako argitalpenak izango dituzue eskura, baina baita mintegiak eta elkartrukerako espazio fisikoak ere.

Ale honi dagokionez, larrialdi klimatikoari aurre egiteko gaur egun garatzen ari diren proposamen politiko desberdinak ekarri ditugu alternatiben inguruko eztabaida sustatu asmoz. Green New Deal-a da proposamen horietako bat, AEBetan garatu eta Europara DIEM 25 eta Autonomy bezalako eragileek ekarri dute Itun Berde Berriaren proposamena. **Europarako Green New Deal**-aren eztabaidarako 10 oinarri nagusiak ekarri ditugu auziari ekarpena egiten diotelakoan eta **Thea Riofrancos**-ek Green New Deal-a erradikalizatzeko gakoak eman dizkigu. Deshazkundea da Talaia honetara ekarri dugun beste gogoeta lerroa. **Unai Pascual**ek, larrialdi klimatikoari buruzko ikuspegi zientifikoa emateaz gain deshazkundea kokatu digu alternatiba posible bakar gisa, Green New Deal eta deshazkundearen uztarketa proposatuz trantsiziorako bide gisa, beti ere jendartearen gidaritza lehenetsiz multinazional handien aurrean. **Jon Artetxe**k ere deshazkundearen proposamena azaldu digu larrialdi klimatikoari aurre egin eta sistema errotik aldatzeko bide gisa eta **Mikel Saralegik Nafarroako Sustrai** eragile ekologistaren izenean eraldaketa egin ahal izateko ofentsiban lanean hasteko beharra azpimarratu digu. Trantsizio ekologikoa eman ahal izateko beharko ditugun burujabetza tresna instituzionalen inguruan jardun du **Mikel Otero**k eta **Alazne Intxauspe**k lehen sektorera begira jarri gaitu elikadura subirautza proposamen politikoa jarriz erdigunean.

Sindikalismoak ere badu zer esan eta egina. **Asbjørn Wahl** Norvegiako sindikalistak azaldu digu bere ikuspegitik zeintzuk diren sindikatuek larrialdi klimatikoaren aurrean dituzten erronka nagusiak.

LAB sindikatuak ere gai honen inguruan badu ibilbidea garatua. Ekintza sozialeko idazkaria den **Edurne Larrañaga**k larrialdi klimatikoari aurre egiteko sindikatuak hartuariko erabakiak azaldu dizkigu besteak beste. **Zorion Ortigosa** Industria Federazioko LABeko antolakuntza arduradunak Euskal Herrian industriak eman beharreko trantsizio ekologikoaren inguruko gakoak eman dizkigu eta **Argitxu Dufau**k Iparraldeko ikuspegia ekarri digu.

Tienes entre manos el octavo número de Talaia, en el que tratamos un tema que en los últimos años ha suscitado tanto debate como diferentes puntos de vista: la crisis climática. Nadie duda de que tiene que haber una transición ecológica, incluso **fuerzas defensoras del capitalismo se muestran ansiosas intentando encabezar dicha transición**. La izquierda debate entre el **Green New Deal** y el **decrecimiento** como alternativa a la situación, incluso existen planteamientos que hacen confluir las dos propuestas. El sindicalismo será clave para determinar cómo se realizará la citada transición ecológica. En esta Talaia analizaremos cuál es la realidad a la que hemos llegado, **qué alternativas se proponen desde diferentes sectores y cuál es la posición de LAB y el trabajo que realiza a este respecto.**

Aldizkari honen edukiak Creative Commons - Aitortu - Partekatu berdin lizentzia baten pean daude.

Lizentzia honekin, edukiak kopiatu, banatu eta erakutsi zein lan eratorriak egin ahal izango dituzu, beti ere ondorengo balditzak betez:

- Edukiaren jatorrizko egilea aipatu behar duzu.
- Edukiaren aldaketarik egiten baduzu, edo lan eratorri bat sortzen baduzu eta hau banatzekotan, honako lizentzia honen baldintza beretan egin beharko duzu.

Los contenidos de esta publicación están bajo licencia Creative Commons - Reconocimiento - Compartir igual.

Con esta licencia eres libre de compartir, copiar y redistribuir el material así como de crear trabajos adaptados, siempre bajo las siguientes condiciones:

- Debes reconocer adecuadamente la autoria.
- Si creas un trabajo derivado, debes difundir las contribuciones bajo la misma licencia que el original.

3 Asbjørn Wahl

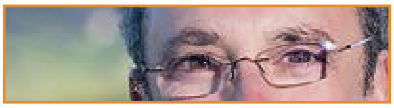
6 Unai Pascual

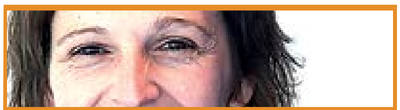
9 Edurne Larrañaga

12 Mikel Otero

15 Thea Riofrancos

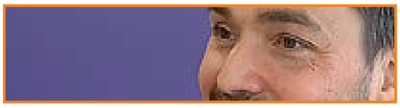
18 Zorion Ortigosa

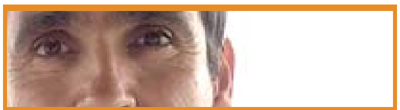
21 Mikel Saralegi

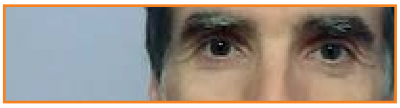
24 Jon Artetxe

27 Argitxu Dufau

THE GREEN NEW DEAL FOR EUROPE

30 Europarako Green New Deal

33 Alazne Intxauspe

Sindicatos y cambio climático

ASBJØRN WAHL es sindicalista y escritor político, orador y activista. Hasta hace poco, fue Presidente del Comité de Transporte Urbano de la Federación Internacional de Trabajadores del Transporte (ITF) y Presidente del Grupo de Trabajo de la ITF sobre Cambio Climático durante casi diez años. Es miembro del Grupo Asesor Global de la red Sindicatos por la Democracia Energética.

Este artículo se publicó originalmente en inglés en Global Labor Column Nº 325, en noviembre de 2019.

El cambio climático es un problema sindical. Eso es lo que cada vez más, y con razón, nos han dicho los líderes sindicales internacionales en los últimos diez o quince años. Si bien las negociaciones intergubernamentales sobre el cambio climático se remontan a la Cumbre de la Tierra en Río de Janeiro en 1992 y a la primera Conferencia de las Partes (COP) en Berlín, 1995, solo hace unos 15 años que la representación sindical en las conferencias de la COP llegó a alrededor de 100 delegados. Desde entonces, la representación ha ido en aumento y hemos visto una creciente actividad sindical en temas de cambio climático.

Esta actividad se ha centrado especialmente en la dimensión social del cambio climático y las políticas de cambio climático. Por lo tanto, el enfoque se ha centrado más en los efectos de la prevención y mitigación del cambio climático sobre los trabajadores que en las políticas para reducir realmente las emisiones de combustibles fósiles. Sin embargo, los sindicatos, así como los organismos gubernamentales, no pueden valorarse solo en función de sus actividades, sino que deberían valorarse principalmente en función de lo que se ha logrado en términos de prevención y mitigación del cambio climático y sus consecuencias sociales. En este sentido, debemos admitir que el movimiento sindical no ha podido liderar la lucha contra el cambio climático.

DÉFICIT POLÍTICO

El principal problema al que nos enfrentamos hoy es que hay muy pocos cambios en términos de prevención del cambio climático. Aún peor que eso, todavía nos movemos en la dirección equivocada. Las emisiones y la temperatura están aumentando, la transición energética no está en marcha. En la Cumbre de París (COP21 en 2015), se concluyó el primer acuerdo global para combatir la crisis climática, pero hasta ahora, la mayoría de los países están lejos de cumplir sus compromisos voluntarios.

Por lo tanto, la transición hacia una economía baja en carbono simplemente no está sucediendo. Los gobiernos han estado negociando durante más de 25 años para reducir las emisiones de gases de efecto invernadero (GEI), pero las emisiones no se han reducido. Han aumentado bastante, en más del 60% desde 1990, y todavía están aumentando. Las emisiones de transporte han aumentado un 120% en los últimos 30 años, y también siguen aumentando en todo el mundo, incluso a un ritmo que supera los recortes que se dan en otros sectores económicos. La energía renovable ha estado creciendo, pero también lo ha he-

Asbjørn Wahl
Sindicalista y escritor político

cho el combustible fósil. En 2018, el 70% de la nueva demanda mundial de energía se cubrió con carbón, petróleo y gas. Por lo tanto, las emisiones no alcanzarán su punto máximo en 2020 como sería necesario. Se espera que aumenten hasta 2030 y tal vez más allá.

Si bien el Acuerdo de París creó optimismo entre muchos, este optimismo ha sido reemplazado en gran medida por una sensación de desesperación. Hay una conciencia creciente entre todos los movimientos sociales progresistas de que la política actual de energía y clima está lejos de lo que necesitamos. Las enormes movilizaciones que hemos visto entre alumnos y estudiantes durante el último año es solo un ejemplo de que el estado de ánimo está cambiando entre las personas. Partes del movimiento sindical apoyaron o participaron en estas movilizaciones, pero no tomaron la iniciativa en esta lucha.

Dada esta alarmante situación, deberíamos preguntarnos: ¿por qué nuestros gobiernos durante los últimos 25 años no han podido ponerse de acuerdo sobre las medidas necesarias, y aún más, no han podido hacer lo que la ciencia nos dice que es necesario para evitar una catástrofe climática? No es por falta de soluciones. La crisis climática puede prevenirse. Tenemos lo que se requiere en términos de tecnología y conocimiento para evitar una catástrofe climática. El poder de traducir las palabras en acciones es el mayor desafío, sobre todo para el movimiento sindical.

Durante los más de 25 años del proceso de la COP, hemos visto que el gran petróleo, las grandes finanzas, los gobiernos neoliberales y las fuerzas del mercado no han podido resolver estos problemas a nuestro favor. Las compañías de combustibles fósiles se encuentran entre las compañías más grandes y poderosas del mundo. Están ejecutando un enorme poder económico y político para evitar políticas que perjudiquen sus intereses económicos. En otras palabras, se han creado unos intereses concretos en esta lucha. Por lo tanto, solo una presión masiva desde abajo, de una amplia coalición de sindicatos y otros movimientos sociales puede salvarnos de la catástrofe climática.

El Grupo Intergubernamental de Expertos sobre el Cambio Climático concluyó el año pasado que, para mantenerse dentro de los 1.5 grados, el CO_2 causado por los humanos desde los niveles de 2010 tendrá que caer aproximadamente un 45% hasta 2030. Por lo tanto, las emisiones deberán alcanzar su punto máximo dentro de un par de años. Lo que hace que este desafío sea aún más exigente es que la inversión para conseguir nueva capacidad de energía limpia está disminuyendo. Cayó un 8% de 2017 a 2018, y la razón es clara: los márgenes de ganancias se están reduciendo y los inversores están yendo a otra parte.

NECESIDAD DE UN CAMBIO PROGRAMÁTICO

Por lo tanto, el enfoque neoliberal centrado en el mercado para la protección del clima ha fracasado espectacularmente. Este fracaso requiere un "cambio programático" por parte del movimiento sindical internacional, uno que desvíe el enfoque del "crecimiento verde" orientado al mercado hacia una posición que reclama energía para la propiedad pública y el control democrático. Es hora de comenzar a explorar formas para poner el foco en el desarrollo de compromisos políticos de clase y contenido programático claro. Los trabajadores de las industrias de combustibles fósiles y sus comunidades locales, necesitarán solidaridad de todos nosotros para asegurar una transición justa hacia un futuro libre de fósiles, con empleos alternativos seguros, salarios dignos y seguridad social.

Debido a que las medidas para combatir el cambio climático requerirán

> "Asumir la complejidad no es por tanto una opción, sino un requisito para la acción política"

> "Atravesamos un momento especialmente crítico, no solo para las mayorías sociales y el planeta en su conjunto, sino también para el propio capital"

> "Un capitalismo del siglo XXI que, ahora ya sin tapujos, pretende derribar toda barrera a los mercados capitalistas"

For Velferdsstaten | www.velferdsstaten.no

grandes cambios en la sociedad, nos enfrentamos a una gran lucha social, a una lucha para definir qué tipo de sociedad queremos. Un enfoque limitado a cuestiones de política ambiental simplemente no será suficiente. La lucha por el clima y el medio ambiente, por lo tanto, debe ponerse en un contexto político más amplio. Se necesita un enfoque crítico del sistema. Cada vez más, se cuestiona todo nuestro modelo social, la forma en que producimos y consumimos. La salida de la crisis climática requiere un cambio de sistema y esto solo se puede lograr si somos capaces de cambiar considerablemente el equilibrio del poder en la sociedad.

El movimiento sindical tendrá que desempeñar un papel decisivo en esta lucha, debido a su posición estratégica en la sociedad. Sin embargo, los sindicatos están a la defensiva en todo el mundo y están bajo la inmensa presión de fuertes fuerzas económicas y políticas. A pesar del enorme cambio que ha tenido lugar en el equilibrio del poder a favor de los intereses capitalistas, la mayoría del movimiento sindical ha seguido aferrándose a la ideología y al método del diálogo social como su principal método de influencia, algo que, por el momento, da muy pocos beneficios a los sindicatos.

En los últimos años, muchos sindicatos se han comprometido con la justicia climática, pero sin una política clara sobre energía (que es la principal fuente de emisiones y calentamiento global) para acompañar esos compromisos. Este déficit político no es solo un problema para los sindicatos progresistas, es un problema para toda la izquierda internacional. Por ejemplo, las fuerzas progresistas se centran mucho en los objetivos climáticos, las demandas de creación de empleo y todos los aspectos de la justicia social, pero se ha prestado mucha menos atención al desarrollo del tipo de políticas necesarias para cumplir estos ambiciosos compromisos y la movilización social que se requiere para alcanzarlos.

Esta lucha contra el cambio climático no es una lucha adicional que el movimiento sindical debe asumir además de luchar contra la austeridad y la desigualdad. Es, y será cada vez más, una parte importante de la misma lucha. Si el cambio climático no se detiene, o se limita al objetivo de 1.5oC o 2oC, que está a nuestro alcance si actuamos con rapidez y fuerza, en realidad se convertirá en el asesino número uno. Destruirá comunidades y conducirá a una enorme degradación social. La redistribución de la riqueza de abajo hacia arriba quedará todavía más lejos, incrementará enormemente la pobreza y provocará crisis de migración de dimensiones desconocidas. Nuestra lucha para evitar un cambio climático devastador es, por lo tanto, una parte importante de la lucha basada en intereses de clase, sobre qué tipo de sociedad queremos.

Para los sindicatos, combatir el cambio climático no puede ser una cuestión de sacrificar lo que ya se ha logrado. Por el contrario, se trata de crear una sociedad mejor para todos. La transición a una sociedad ambiental y sostenible tiene muchas ventajas. Se crearán miles de nuevos empleos en transporte público, energía renovable, modernización de viviendas e industria sostenible. Una reducción de los gases de efecto invernadero también conducirá a lugares de trabajo y comunidades menos contaminados. El mayor control democrático de la economía reducirá la competencia y la presión en los lugares de trabajo. El fin de la sobreexplotación de los recursos no renovables abrirá la posibilidad de una reducción radical de las horas de trabajo. Menos estrés, tensión y presión mental serán efectos importantes de tal desarrollo.

Iniciativas como los Sindicatos para la Democracia Energética (TUED) y la Red Global de Empleos por el Clima representan avances importantes en este sentido. Lo que necesitamos ahora son amplias coaliciones de sindicatos y fuerzas aliadas dispuestas a luchar, una agenda más radical, más militancia y, por lo tanto, una presión creciente desde abajo para garantizar que los objetivos y las ambiciones establecidos en el acuerdo de París puedan realizarse.

Gizarteak eraldaketaren gidaritza hartu behar du, bestela botere ekonomikoa dutenek hartuko dute gidaritza hori

UNAI PASCUAL GARCÍA DE AZILU (1973, Gasteiz), bioaniztasunean aditua den ekonomilaria da. Basque Centre for Climate Change (BC3) izeneko ikerketa zentroan egiten du lan, Leioako kanpusean. Gobernu-arteko IPBES plataformako kide ere bada.

BC3RESEARCH

Testu hau Unai Pascualek 2019ko azaroan LAB sindikatuak "Sindikalgintza [BIR]Pentsatzen" jardunaldien baitan emandako hitzalditik ateratakoa da.

Diagnostiko bat egitetik hasiko naiz:

2019ko Maiatzean argitaratu genuen IPBES-en ebaluazio orokorra: mundu osorako bioaniztasun eta zerbitzu ekosistemiko guztien azken diagnostikoa, 2019an egin da publiko. Txosten honek oihartzun handiena ondorengo lerro-buruagatik izan zuen: planetak hurrengo hamarkadetan 1.000.000 espezie desberdin galtzeko arriskua daukala. Hau da 8 espezietatik 1 galtzeko arriskuan gaude jadanik.

Bioaniztasuna ulertzeko alfonbraren adibidea erabiliko dugu: tapiz bat balitz bezala ulertu behar dugu, jositako puntu bakoitza espezie bat balitz legez. Espezieak galtzen goazen heinean zuloak egiten doaz. Zein da arazoa, tapiza itsusiagoa geratzen ari zaigula? Hori ez da arazoa. Arazoa da alfonbra horren puntu guztiak konektatua daudela eta konexio horiek sortzen dituztela zerbitzu ekosistemikoak. Eta hauek zer dira? Gure elikagaiak lortzeko lurra emankorra izatea, ura nahikoa eta kalitatezkoa izatea, karbono zikloak eman ahal izatea, kate trofiko guztiak ozeano eta lurrean eman ahal izatea. Tapizak gero eta zulo gehiago izan erlazio horiek mozten eta funtzionaltasun horiek galtzen doaz.

Zerbitzu ekosistemiko guztiak 18 taldetan banatu eta ikusten dugu gehienetan lortzen ditun onuren fluxua beheraka doala. Zergatik? Naturaren, zentzu zabalean, eta baita ere bioaniztasunaren narriaduragatik. Zerbitzu ekosistemiko pila bat behera doazen heinean beste gutxi batzuk gora doaz: lehengaiak, elikaduraren produkzioa, zuraren produkzioa... baina hauek etorkizunean mantentzeko behar diren beste ekarpen ekologikoak behera doaz. "Gaur ase, bihar gose"ren agertokira iritsiak gara.

Proiekzioak egiazki kaxkarrak dira. Agertoki sozio-ekologiko desberdinak sortu genituen:

1. Munduak horrela jarraitzea: politikoki, ekonomikoki, globalki... eta hori ekonomiak orain bezala hazten jarraituko duela pentsatuz.

2. Hurrengo hamarkadetan erregioen arteko konpetentzian sakontzea da beste agertoki posible bat.

Agertoki honek ere sortu dezake izugarrizko bioaniztasun galera, herrialde bakoitzak lehiakorra izateko gaur eguneko ereduan sakonduko duelako.

3. Imajinatu orokorrean planeta jasangarriago batera hurbiltzen garela. Bioaniztasunak kasu horretan ere galera izango du, beste bi agertokirekin alderatuta, galera hau nabarmen txikiagoa bada ere.

Hau ulertzeko konturatu behar gara badagoela sistema ekologikoetan inertzia bat. Arazoa ez da kontu teknologiko bat. Sistema oso konplexuetan bizi gara (sistema sozio-ekologikoak dira), funtzionaltasun eta konexioak mota askotakoak dira eta hauek ere inertzia batzuk dauzkate. Sistema konplexuetan orekak oso zaurgarriak dira, eta sortzen ditugun aldaketen ondorioak ez dira linealak, askotan dinamika esponentzialak ditugu gurean eta gainera ingelesez deritzon "*typing points*"-ak dauzka: momentu batean gauza bat gertatzen ari bada eta uste dugu kontrolatzen dugula baina heldu daiteke momentu bat non, sistemak krak egiten duen puntu konkretu batean eta puntu hori zein den jakitea oso zaila da, linealtasun ezak sortzen dira.

KLIMAREN KRISIA

Klimaz asko entzuten da medioetan. CO2 kontzentrazioa atmosferan hilabetez hilabete marka berriak egiten ari da. Honek negutegi efektua sortzen du. Gaur egun globalki gutxienez 45 gigaton CO2 ari da emititzen atmosferara urtero eta hau kontzentratuz doa, atmosferan geratzen da ehunka urtetan zehar. Gigaton bat mila miloi tona dira.

Klima aldaketari aurre egiteko Pariseko akordioak dio munduak mendearen bukaerarako ezin duela lurraren bataz besteko tenperatura 2 gradutatik gora igo. Zientziak dio lurraren bataz besteko tenperatura 2 gradu igotzea klima zoratzen ari dela dioen adierazle bat dela. Bi gradutara heltzea oso serioa da. Pariseko akordioak ere proposatu zuen saiatu beharko ginatekeela 1.5 gradututik ez pasatzen, eta gutxi badirudi ere hor desberdintasun handi bat dago. Parisko akordioa ordea ez da loteslea legalki.

Esan beharra dago 2015ean Parisen hartu zituzten promesak beteko balituzkete ere lurraren tenperatura 3 gradutatiko gora igoko litzatekeela. Ezarritako etxeko lan horiek ez dira nahikoak beraz. Madrilen berrikuspen bat egiteko ahaleginak bertan behera gelditu ziren.

Badakigu, klima aldaketan erregai fosilen erabilerak eragiten du gehienbat, eta baita lurraren erabilera okerrak ere: basoak etab deuseztatzen baditugu baso horiek jaso beharko luketen karbonoa atmosferan geratzen da.

60. hamarkadatik hona erregai fosilen eboluzioa aztertuko bagenu, petrolioa dago lehen postuan, gero ikatza eta ondoren gasa. Ematen du gasa trantsiziozko teknologia bat balitz bezala erabiltzen ari garela jadanik, ez dauka petrolioak eta ikatzak bezainbesteko CO2 dentsitatea, baina erregai fosila izanik, CO2arekin kutsatzen du atmosfera eta ozeanoa. Euskal Herriari dagokionez Eusko Jaurlaritzak gasaren aldeko apustua egina daukala dirudi, eta nazioartean ere hori da apustu nagusia.

Klima aldaketaren gaia ez da berria, gai historiko bat da, herrialde bakoitzak metatuta zenbat CO2 sortu duen begiratu beharra dago bakoitzaren erantzukizuna neurtzeko. Begiratzen badugu iraultza industriala gertatu zenetik herrialde bakoitzak zenbat CO2 metatu sortu duen, ikusten dugu AEB dela garaile eta Txina oso azkar ari dela lehen postuetara urbiltzen, bere garapen ekonomikoa askoz berantiarragoa izan bada ere. Gaur egun, urtez urteko estatistikei erreparatuz, isurketa gehien Txinak jaurtitzen ditu, baina isurketa horiek per capita jarri ezkero irudia oso bestelakoa da, hor AEB da garaile nabarmen.

Herrialde bakoitzaren isurketak ondasunen ekoizpenaren arabera aztertzen dira normalean. Baina ondasunen ekoizpen hori beste norbaitek ondasun horiek kontsumitzen dituelako izango da. Ikuspegia aldatzen badugu eta ardura gehien kontsumitzen duten herrialdeetan jartzen badugu nor da erantzulea? Nik uste dut gehien kontsumitzen dutenek dutela ardura gehien. Hor ere erronka handi bat dago, nola ikusi, produkziotik edo kontsumotik. Denok munduan EAEko biztanle batek bezala kontsumituko balu 2,6 planeta beharko genituzke. Aztarna ekologiko hori handituz doa bi arrazoirengatik: lehena, gure kontsumo ereduarengatik. Eta bigarrena, zerbitzu ekosistemikoak galtzen ari direlako. Sortzen ari garen narriaduragatik planetaren biokapazitatea behera doa kontsumoa gora doan bitartean. Jasangarritasunaren izugarrizko erronka batean gaude eta nonbaitetik krak egingo du. Hobe esanda, krak egiten ari da jada.

SINDIKALGINTZAREN PAPERA

Trantsizioa: Trantsizioa behar dugu? Bai. Eraldaketa behar dugu? Bai. Zer behar dugu trantsizioa edo eraldaketa? Biak, nik uste. Eraldaketa behar dugu: eraldaketa sozioekologiko bat, sistemiko bat, baina hori lortu ahal izateko oinarriak jartzen goazen heinean hori lortu ahal izateko trantsizio batean sartu beharra daukagu, eta hau ezin da soilik teknologikoa izan. Beti eraldaketa sortzeko bide gisa, ez oraingo sistemarekin jarraitzeko bide moduan.

Justua: Trantsizio horretan ezin dira gizarteak behar dituen baldintza duinak apurtu. Kristoren erronka daukagu beraz, nola lotu bi horiek?

Uste dut energia iturrien eraldaketa bat egongo dela uste baino azkarrago. Iraultzak oso azkarrak izaten dira, *typing point*ak ere gertatzen dira eta iruditzen zait uste baino lehenago eraldaketa horren erdian egongo garela eta esan bezala, oso azkarra izango dela. Erronka handiena zera da:

gizarteak eraldaketaren gidaritza hartu behar du, kontrola, bestela botere ekonomikoa dutenek hartuko dute gidaritza hori. Beraiek aspalditik dakite eraldaketa hau emango dela eta presa dute gidaritza hartzeko, eraldaketa egitean beraien ikuspuntua inposatzeko eta eraldaketa hori sortuko duen sisteman garaile izateko.

Eskozian gauza interesgarri bat gertatu da, eta da gizarteak bultzatuta komisio bat sortu duela Gobernuak: "Trantsizio Justu baterako Batzordea" izena du. Eskoziak Ipar Itsasoko petrolio asko dauka eta industria eolikoa oso garrantzitsua da. Energia ez berriztagarrien gainbehera ikusten ari dira, lanpostu asko galdu dituzte eta galera hori beste sektoreetara berbideratzen ari dira, sektore estrategiko berdetara. Nik uste Euskal Herrian eragile sozio-ekonomiko guztien artean Trantsizio Justu baterako Batzorde bat bultzatu behar dela. Bertan jendartearen ordezkaritza zabalak parte hartu beharko luke, trantsiziora jendartearen zati bat gabe bagoaz boteretsuenek hartuko dutelako trantsiziorako gidaritza.

AEBan Green New Deal edo Itun Berde Berria planteatzen dute. Bernie Sanders da presio gehien jartzen ari dena honen gainean alderdi demokrata barrutik, eredu sozioekologikoaren eraldaketaren diskurtsoa indartzen ari da. Green New Deal-a bi hitzetan esanda (nahiz eta konplexuagoa izan) honakoa litzateke: hazkuntza berdea eta sozialki inklusiboa.

Green New Deal-ak hazkuntza ekonomiko berdea planteatzen du trantsizio justuarekin, baina hori niretzat oximoron bat da. Dena den, onartu beharra daukagu Bernie Sandersek AEBetan eraldaketa sistema sozialdemokrata baterantz egin nahi duela, eta hori AEBetan kristoren iraultza bezala ulertu behar dugula, han lobby oso boteretsuak baitauzkate Green New Deal-aren kontra jarduten. Gure perspektibatik planteamendu arina dela iruditu dakiguke, baina hori AEBetan egitea latza da.

Eta hor dago eztabaida. Eraldaketa sozioekologiko bat egiteko trantsizio postkapitalista bat egitea funtsezkoa da niretzat. Pasa behar gara kapitalismotik sistema postkapitalista batera. Argi dut justua izango den eredu sozioekologiko jasangarri bat izan behar dela sistema hau.

Hori lortzeko bidean sindikalgintzak bi ereduren inguruan hausnartu beharko luke nire ustez:

1. Green New Deal: hazkuntza ekonomikoa gizarte mailan eta ekologikoki oso kontzientea dena, errespetagarria gizartearen erronkekin, ez brotxakada berde batekin baizik eta benetan.

2. Deshazkundea: nik uste dut deshazkundea dela paradigmaren beste aukera. Batzuk diote ez dela errealista. Nik diot, ez dagoela beste aukerarik. Nik honela ulertzen dut deshazkundea: gizartearen metabolismo energetiko eta materiala jaistea. Horrek BPG gora edo behera joango dela esan nahi du? Berdin zait. Joseph Stiglitz-ek publikatu duen artikulu berri batean PBG inoizko asmakuntzarik tuntunena dela dio adierazle moduan. Ez duzue aurkituko teoria sendorik BPGren igoera ona dela azaldu edo frogatzeko ahalmena duenik. Deshazkundeak dio berrasmatu behar dugula sistema bat non hazkuntza ekonomikoa ez den derrigorrezkoa. BPGren igoera beharrezkoa da jendarte baten ongizate maila ziurtatzeko? HerriaLde batzuetan argi baietz, batez ere herrialde txiroetan. Baina gure testuinguruan nik uste dut ezetz. Eta ekonomialari gero eta gehiagok ere ezezkoa dio. Mitifikatu dugu BPG eta hori gaitz bat bilakatu da. Hau ere eztabaidatu beharra du sindikalgintzak.

Nire ustez gaur egun deshazkuntza material eta energetikoa lortzeko oinarriak Green New Deal batean ezarri behar dira. Green New Deal-a da orain egingarri ikusten dudan trantsizioa. Sindikalgintza oraindik ziur aski hastapenetan dago horrelako galdera zailari eskua sartzeko, baina nik uste dut abagune hori ahalik eta lasterren sortu behar dugula. Aukera daukagu sektore sozial askotan Green New Deal eta deshazkundearen arteko eztabaida sustatzeko.

XXI. mendeko sindikalgintzak ezin dio eztabaida honi muzin egin, deserosoa bada ere. Ekologismoarekin, feminismoarekin, zientziarekin... elkar hartuta diagnostiko bateratu bat egin beharko luke sindikalgintzak. Galdera zail hauei elkarrekin erantzunez lortuko dugu aukera bat trantsizio hori gutxi batzuen gidaritzapean eman beharrean jendearen gidaritzapean eman ahal izateko. Trantsizio sozio-ekologiko demokratikoa nahi badugu hasi gaitezen honen inguruan buru belarri eztabaidatzen eta esperientziak partekatzen.

Denok munduan EAEko biztanle batek bezala kontsumituko balu 2,6 planeta beharko genituzke

Nire ustez gaur egun deshazkuntza material eta energetikoa lortzeko oinarriak Green New Deal batean ezarri behar dira

* Elkarrizketa osoa *www.iparhegoa.eus* webgunean eskuragarri.

«Necesitamos transformar la realidad construyendo un nuevo modelo que ponga la vida en el centro»

EDURNE LARRAÑAGA CELADA (1982, Oiartzun) es licenciada en ciencias políticas. Trabajó en el movimiento estudiantil y educativo. También en el centro de investigación sociológico Aztiker como dinamizadora de participación. Hoy en día es la secretaria de organización de acción social de LAB.

Uno de los objetivos de LAB es situar la vida en el centro y dar prioridad al cuidado de las personas y la Tierra. ¿Que clase de acción social plantea LAB para conseguir este objetivo?
El sindicato tiene una responsabilidad ineludible no solo para mejorar las condiciones laborales de la clase trabajadora, sino también para cambiar las condiciones de vida. Eso significa defender un nuevo modelo socio-económico desde un punto de vista integral, entendiendo que es el sistema capitalista-heteropatriarcal-ecocida el que precariza y empobrece nuestras vidas y condiciones laborales mediante políticas neoliberales. Necesitamos transformar esa realidad construyendo un nuevo modelo socio-económico que ponga en el centro la vida y que de prioridad a los cuidados y la Tierra.

Ese punto de vista integral no solo se debe aplicar al proyecto socio económico que defendemos, sino también a nuestra práctica sindical, luchando por unas condiciones de vida dignas también en las empresas y socializando las luchas de los centros de trabajo a pie de calle entendiendo que son parte de la misma lucha y que son complementarias y necesarias entre sí.

Para ello, es muy importante tejer alianzas para articular y movilizar una mayoría social que genere condiciones para dar pasos hacia un nuevo modelo socio-económico que mejore las condiciones de trabajo y vida dignas. Es por ello que en la acción social que planteamos trabajamos conjuntamente con los movimientos sociales, la economía social transformadora o solidaria y la mayoría sindical vasca. En Euskal Herria hay una correlación de fuerzas favorable al cambio social y tenemos que impulsar un camino común.

Y dicho esto, quiero subrayar la importancia que tiene que el sindicato LAB tenga voz propia en el ámbito social, incorporando las necesidades e intereses de la clase trabajadora y una visión transformadora desde Euskal Herria en temas sociales como puede ser el cambio climático.

La acción social que plantea LAB tiene que responder a esas lineas de trabajo y a esos campos de trabajo y a esa manera de hacer las cosas.

Edurne Larrañaga Celada

Secretaria de organización de acción social de LAB

IPAR HEGOA FUNDAZIOA | CC BY-SA

En su último congreso LAB planteó cambios organizativos para reforzar el área social del sindicato ¿Crees que ello está ayudando a incrementar la presencia de LAB en la lucha contra la crisis climática?
Creo que ha habido cambios profundos en el sindicato y eso nos ayudará a incrementar nuestra presencia en la lucha contra el cambio climático. La decisión de crear una estructura de acción social nos está ayudando a posicionarnos como sindicato ante esta lucha. Tenemos una estructura social, equipo, espacios propios… que nos permiten hacer nuestros propios análisis, nuestras propias reflexiones etc. y compartirlo con el sindicato. Es importante subrayar que no somos una estructura independiente del sindicato, y uno de los objetivos del equipo es introducir elementos que trabajamos

desde la acción social, como puede ser el cambio climático, en el día a día del sindicato: desde participar en diferentes estructuras, a la interpelación político-institucional, la acción sindical, en la praxis que abarca este sindicato etc. Estamos dando pasos en ese sentido y sin lugar a dudas esta estructura es clave para introducir esos elementos sociales en el sindicato.

En el congreso decíamos que la lucha del sindicato es la lucha a favor de unas condiciones de vida y trabajo dignas porque existe una lucha entre la vida y el capital que empobrece y precariza nuestras vidas. Y una consecuencia de esta lucha es también el cambio climático. El capitalismo está utilizando nuevas áreas de explotación para acumular capital, como puede ser la explotación de la tierra, privatizar y precarizar todo el área de cuidados, especular con el derecho a una vivienda digna, privatizar y recortar servicios públicos… y todo eso tiene una consecuencia en la clase trabajadora: la precariedad y la pobreza en nuestras vidas. Sin duda el cambio climático, es un elemento clave y central en esta lucha.

Estamos haciendo un camino estructurando la acción social en el sindicato y nos encontramos ante dos retos en un intervalo de tiempo corto: por un lado, vamos a crear un grupo de trabajo para hacer una propuesta sobre ecosocialismo entendiendo como tal nuestra alternativa al modelo capitalista ecocida heteropatriarcal que sustenta el cambio climático. Y por otro lado, y esta sería una reflexión más amplia, llevamos dos años implementando la decisión del congreso de crear la estructura de acción social. Ahora lo que vamos a hacer es reflexionar para darle más cauce si cabe a la acción social dentro del sindicato.

Esta propuesta de reflexión viene a la par que la lucha contra el cambio climático. En Euskal Herria ya hay diferentes índicesque nos hacen ver que esta lucha ha venido para quedarse.

Creemos que va a ser una nueva oportunidad para el sindicato, abriremos nuevas oportunidades para trabajar el cambio climático desde un punto de vista integral en el sindicato.

Instituciones, partidos, políticos, patronal, sindicatos.... la obligación de hacer frente a la crisis climática recae en todas y cada una de nosotras pero con responsabilidades muy diferentes. ¿Que parte nos toca a los sindicatos? ¿Cual es la aportación de LAB en esta lucha?

Como representantes de las trabajadoras, nuestra acción sociosindical tiene en el punto de partida las necesidades, opiniones y propuestas de nuestros afiliados, pero siempre con la ambición de cohesionar la comunidad para ser sujeto activo en la lucha sindical y en el cambio social. Por eso, tenemos que ser sujetos activos también en la lucha contra el cambio climático, puesto que condiciona y empeora las condiciones de vida y trabajo de la clase trabajadora.

En el caso de LAB, somos un sindicato independentista y estamos convencidas de que para acabar con el cambio climático hay que transformar la sociedad. Hay que cambiar el orden de las prioridades. Ello significa que necesitamos soberanía poder decidir sobre el futuro de nuestras vidas, cuerpos y nuestro pueblo. Debemos afrontar esta lucha desde la lucha de clases, pero también desde una mirada transformadora y emancipadora.

Somos un sindicato sociopolítico y nos corresponde hacer propuestas sociopolíticas encaminadas hacia un nuevo modelo de sociedad que lejos de ahondar en el cambio climático, ponga en el centro la sostenibilidad del planeta y de la vida:

Proponer las claves de una alternativa socioeconómica al modelo que genera el cambio climático. En este momento estamos inmersos en el proceso de actualizar nuestro Programa Socioeconómico en el cual propondremos el Ecosocialismo como alternatiba al modelo capitalista ecocida. Somos muy conscientes de que aparte de definir la propuesta política tenemos que definir cual es la transición hacia un modelo ecosocialista. Tenemos que luchar contra en cambio climático en los centros de trabajo mediante la acción sindical: en la negociación colectiva; en fomentar clausulas sociales dirigidas a combatir el cambio climático; reivindicar el cambio de rumbo de las políticas públicas; trabajar para que la comunidad de LAB sea activa en la lucha contra el cambio climático, interpelar a la patronal y a las instituciones públicas...

Y como consecuencia lógica, esto traerá nuevas decisiones a nivel organizativo.

Y por último, creemos que nuestra aportación también está en fomentar y participar en el movimiento ecologista de Euskal Herria para integrar la perspectiva de clase, profundizar en el sentido transformador que tiene que adquirir esta lucha aquí y ahora, e impulsar la participación de las trabajadoras en la lucha ecologista.

En Euskal Herria tenemos una correlación de fuerzas favorable en

> «El capitalismo está utilizando nuevas áreas de explotación para acumular capital
>
> Proponemos el Ecosocialismo como alternatiba al modelo capitalista ecocida
>
> Como persona podemos hacer mucho pero la alternativa tiene que ser colectiva»

EUSKAL HERRIKO ESKUBIDEEN KARTA | CC BY-SA

contra del cambio climático, y en ese sentido, tenemos que ejercer de contrapoder junto con los movimientos sociales y a favor de un nuevo modelo.

¿Y donde situarías la mayor responsabilidad para hacerle frente a esta crisis climática?

Desde luego que las responsabilidades no son iguales y no se pueden igualar. El sistema capitalista quiere hacer responsable al individuo. Por supuesto que cada persona puede hacer mucho, más de lo que hoy en día hacemos, pero la responsabilidad política no recae en el individuo. Tenemos que pensar desde lo individual, pero actuar en colectivo. Por ejemplo en el ámbito de los derechos lingüísticos, decimos que los derechos lingüísticos son del individuo, pero los cambios se generarán desde lo colectivo. Y aquí creo que se puede hacer el mismo símil.

Es importante a su vez tomar conciencia de que hay alternativas y que son reales. El sistema capitalista se empeña en hacernos creer que no hay alternativas y como mucho podemos mejorar algo. Pero eso no es así. Y creo que el tomar conciencia de que realmente hay alternativas ayudaría muchísimo en esta lucha que planteamos.

¿Crees que las instituciones y las patronales en EH están respondiendo como deberían?

No, al contrario, están rehuyendo de su responsabilidad política y las instituciones están fomentando el cambio climático, aunque de cara al exterior hayan declarado la Situación de Emergencia Climática como lo ha hecho el Gobierno Vasco. Mientras no cambien las prioridades de las políticas públicas que llevan a cabo, esa emergencia climática es la que están generando ellos mismo mediante sus políticas neoliberales, y ahí están el modelo de gestión de residuos, privatizar la energía, el agua..., la explotación que se hace de la tierra para poder seguir acumulando capital, las políticas para la reorganización del territorio...

Es un cúmulo de diferentes políticas que se implementan en diferentes ámbitos que nos llevan a que el cambio climático no tenga freno sino todo lo contrario. Y los partidos que gobiernan en este momento las instituciones que tienen responsabilidad y poder para cambiar las cosas tiene mayor responsabilidad.

Y después está la patronal. El objetivo de la patronal es seguir acumulando capital cueste lo que cueste y da igual que para ello destruyan la tierra o que sepulten a trabajadores sin ningún escrúpulo como estamos viendo en el caso de Zaldibar. Lo que es verdad es que hay un tándem entre instituciones y patronal para que esto sea posible, porque esto no es una consecuencia lógica sino una consecución de las decisiones políticas que se toman.

¿Crees que las trabajadoras están jugando un papel importante en contra de la crisis climática?

Creo que las trabajadoras toman parte en las luchas locales, las militantes del sindicato LAB son muy activas en sus pueblos y barrios en contra del cambio climático o a favor de una alternativa. Tenemos una afiliación muy activa en las luchas de este pueblo y a nivel local.

Lo que creo que todavía tenemos que profundizar más es que tomemos parte como comunidad de LAB, muchas veces participamos en diferentes luchas a nivel personal y no como parte de esa comunidad para fomentar en esos espacios el proyecto que defiende LAB. Como sindicato tenemos otro reto que sería articular a todas esas trabajadoras y trabajadores en torno a lo que desde LAB creemos que es la alternativa.

¿ Cual es el mensaje que les enviarías desde LAB?

Desgraciadamente el cambio climático es una realidad que está aquí y no podremos deshacer el camino hecho sino ponerle freno. Hay algunas situaciones que no van a poder revertirse. Tendremos que saber vivir y disfrutar con todo ello pero eso nos trae nuevos retos que creo que se afrontan en esta Talaia: tenemos que consumir menos, consumir de otra forma, existen diferentes teorías. Les diría que esto no tiene vueltas atrás pero que sí que existen alternativas una vez puesto freno.

Pero para eso debemos organizarnos. Como persona podemos hacer mucho pero la alternativa tiene que ser colectiva y para eso es muy importante organizarnos. Desde LAB les enviaría un mensaje para que se impliquen en estas luchas.

---

* Entrevista competa en la web *www.iparhegoa.eus*.

«Hazkunde mugagabea planeta eta baliabideen mugekin talka egiten ari da»

MIKEL OTERO (1972, Alkiza), suhiltzailea ofizioz, Arabako fracking-aren aurkako mugimenduan militatu zuen. Aktibista ekologista, EH Bilduko legebiltzarkidea da egun Gasteizko parlamentuan

COP25a akordiorik gabe bukatu zen Madrilen. Duela 4 urte Pariseko COP21 batzarrean berotzea 2 gradutik ez igotzeko eta 1,5 gradutik ez igotzeko esfortzua egitearen aldeko akordio zabala lortu zen. 4 urte beranduago harturiko konpromisoak bete gabe eta berriak hartzeko asmorik gabe azaldu zaizkigu Estatuak. Egoera honek ze eszenatokira eraman gaitzake? Zeintzuk dira zure ustez benetako konpromisoak ez hartzeko edota ez betetzeko arrazoiak?

Hasteko, garrantzitsua da esatea, zientzialarien arabera, 2 graduen igoerako eszenatokia oso problematikoa izango dela. Muga horretan atzeraelikatze prozesuak abia daitezke eta kontrolpetik kanpoko fenomenoak abiatu. Beraz, 2015eko akordioak bi gradutako igoera ezartzen bazuen ere muga gisa, dagoeneko badakigu 1,5° horiek ez gainditzea dela etorkizunari gutxieneko segurtasunarekin aurre egiteko aukera. Dena den, arazoa ez da bakarrik helburuak zeintzuk diren, baizik helburu horiek betetzeko zein pauso eta zein mekanismo jartzen diren mahai gainean. Eta orain artekoa etsitzeko modukoa da. Estatuz estatu aurkeztutako egitasmoekin, Klima Aldaketari Buruzko Gobernu Arteko Taldearen esanetara, 3,2° gradutako igoera izango duen eszenatoki batera goaz. Are okerrago, aurkeztutako egitasmoak nahikoak ez izatea gutxi balitz, egitasmo horiek ere ez dira ari betetzen, beraz, 4° edo gehiagoko eszenatoki batera iritsi gintezke. Hori zuzenean, suizida da.

Honen atzean zer dagoen galdetzen badugu, erantzuna aldi berean konplexua eta sinplea da. Erresistentzia mota asko topatzen ditugu, bai ohituren aldetik, bai inertzien aldetik, bai merkatuetan posizioak galtzeko beldurren aldetik, baina baita ere ezjakintasun eta ezintasun aldetik ere. Egun, ez dago CO_2 isuriak murrizteko alternatiba teknologiko garaturik sektore klabeetan, hala nola, nekazaritza edo arrantza mekanizatuan, salgaien garraioan, kontsumo handiko industria prozesuetan,

Mikel Otero
Militante ekologista
eta legebiltzarkidea

EH BILDU

abiazioan etab. Beharrezkoa den karbono neutraltasunera iristeko, hain da handia egin beharreko jauzia, oraindik ere inork ez dakiela egungo sistemaren baitan nola egin daitekeen. Finean, hazkunde mugagabean oinarritu dugu gure ekonomia, eta hazkunde mugagabea planeta eta baliabideen mugekin talka egiten ari da. Gure metabolismo sozioekonomikoa kapitalaren metaketaren mesedetan dagoen bitartean, ez dago soluzio errazik.

Arantxa Tapiak esana du EAEko energia estrategia Europako helburuekin bat datorrela. Zuk ordea, hori horrela ez dela salatu izan duzu. Azalduko zeniguke zein den bien arteko aldea? Eta aldea horrelakoa izanik ere Europar Batasunak ezartzen dituen zuzentarauek jasotakoa ere gaur egungo gure beharrekin ez dagoela lerrokatua esana duzu. Azalduko diguzu?
EAEko Energia Estrategia, 3E2030 izenekoak, ez dago inondik inora Europako azken zuzentarauek jasotzen dutenarekin lerrokatua. Zuzentarau hauek, beste helburu batzuen artean, 2030. urterako iturri berriztagarriak dituen energiari %32ko helburua ipintzen dio. Euskal Estrategiak, aldiz, %21eko helburua du, eta are okerragoa dena, inportaturiko elektrizitate berriztagarria barnebiltzen du, 2030erako bertako berriztagarriei %14 eskatzen zaion bitartean. Argi dago Europar helburuetatik urrun dagoela Jaurlaritza gaur egun, baina tematuak daude baikortasuna saltzen, nahiz eta errealitatearekiko alderaketa ez duen jasaten. Dena den, ez da kontu berria, aurretik ere egon dira plangintza energetikoak, eta denek egin dute huts. Gaur egun, etxean ekoitzitako berriztagarrien ehunekoa 8aren bueltan dabil, azken 10 urteetan aurrerapenik egon gabe. Beraz, oso estankatuak gaude, Jaurlaritzak gasaren apustua egin duelako behin eta berriro. Hitz politak berriztagarrientzat, benetako arreta gasari ordea. EEE (Energiaren Euskal Erakundeak) sortzen duen elektrizitatetik %95 baino gehiago gasetik dator, horratx benetako apustua non dagoen ikusteko datu esanguratsua. Gutxi balitz, dagoeneko argi dago Europar zuzentarauek eskatzen dutena ez datorrela bat isurien murrizketen helburuetara heltzeko.

> «Instituzioen papera funtsezkoa da, zentzu askotan
>
> Eraldaketa energetikoa egiteko, energiaren esparruko erabakien inguruan burujabe izateko beharra dago
>
> Argi dago Europar helburuetatik urrun dagoela Jaurlaritza gaur egun, baina tematuak daude baikortasuna saltzen»

Hego Euskal Herriko instituzioek hainbat plan aurkeztu dituzte helburu gisa klima aldaketari aurre egitea ezarriz, Eusko Jaurlaritzaren KLIMA 2050 edo Nafarroako Gobernuaren KLINA esaterako. Nola baloratzen dituzu instituzio hauetatik martxan jarritako planak?
Nire ustez Nafarroako Plana anbiziotsuagoa da. Karbono neutraltasuna du helburu gisa, eta Nafarroak azken hamarkadatan eginiko apustuengatik, egoera klimatiko-energetikoa EAEkoa baino hobea da. Datuak hor daude, gaur, nafar bakoitzak, bataz beste, EAEtar batek baino 500 kilo CO2 gutxiago isurtzen ditu urtean eta Nafarroako energia berriztagarrien kopuruak ez du zerikusirik EAEkoarekin. Horrek ez du esan nahi egoera ona denik edo egin beharreko eraldaketa ez dela sakona izan beharko, baina abantaila dute. EAEn, berriz, KLIMA 2050 estrategiaren antzutasuna agerian geratu da. Onartu zenetik, isuriek gora egin dute nabarmen, azken urteko datuek %5,5eko igoera ekarri digutelarik. KLIMA 2050 estrategiak, harrigarria badirudi ere, energia berriztagarriei %40ko langa eskasa ezartzen zioten 2050 urtean. Hau onartezina da gaur egun, urte horretarako sistema energetiko %100 berriztagarria proposatzen ari baita eremu guztietatik. Isurien jaitsieran ere oso pobrea da plana. 2005eko datuekiko %80aren beherakada da helburua, baina dagoeneko 2050ean karbono neutraltasuna bilatzen da instituzio gehienen plangintzetan. Esango nuke KLIMA 2050 estrategia guztiz desfasatua geratu dela.

Trantsizio energetikoa egin ahal izateko zein paper jokatu beharko lukete instituzioek zure ustez? Gaur egungo instituzio-ereduak ahalbidetzen al du paper hori jokatu ahal izatea edo erreminta instituzional burujabe berriak beharko genituzke?
Instituzioen papera funtsezkoa da, zentzu askotan. Trantsizio energetikoak zein larrialdi klimatikoari aurre egiteko ekimenek zeharkakotasuna behar dute, sail, ministerio edo beste edozein leku

EH BILDU

kutsatuz. Bultzada ekonomiko eta erregulazio lanak beharrezkoak dira. Fiskalitate aproposa behar du trantsizioak, ekoizpena eta kontsumoa bideratzeko. Hezkuntza aldetik ere zeregin handia dago, txikienetatik hasi eta jendartearen geruza guztietaraino. Plangintza estrategikoak egin behar dira, XXI. mende erabakigarri honetan ehun produktiboa eraldatzen joateko. Egia da, egun dagoen botere instituzional eta ekonomikoen arrakalarekin ez dela lan erraza izango, zaharkitua dagoen ekonomia eredu linealak erresistentzia asko ipiniko baitizkio ekonomia zirkularrerako trantsizioa egiterakoan. Azkenean gailenduko bada ere, gaur egun iraunkortasunerako pausoa emateak lehiakortasunean arazo batzuk ekar ditzake sektore batzuetan, eta hortik inmobilismorako joera mantenduko da. Argi dago ere egungo botere instituzionalaren banaketak ez diola laguntzen Euskal Herriari. Kontutan izan behar da estatu batek ez dituela askatuko energiaren inguruko eskumenak, energia baita ekoizpen aktibitate guztiaren prekurtsorea. Energiaren esparruko erabakiek, zer, non, noiz, nola ekoizten den erabakitzen dute, hortik energia beti botere sistemaren muina da. Eraldaketa energetikoa egiteko, energiaren esparruko erabakien inguruan burujabe izateko beharra dago. Ekimen publikoa indartuz eta hiritarren parte hartzea eta kontrola bermatuz.

Zeintzuk izan beharko lirateke instituzio horien lehentasunak?

Esango nuke aurreko erantzunean kontu nagusienak atzemanten direla. Esandakoaz gain, garrantzitsua da ongi identifikatzea zeintzuk diren lehentasuneko esparruak energia eta klimaren ataletan. Garraioa da energia gehien kontsumitzen duen sektorea eta isuri gehien dituenak, beraz, arreta hor ipini behar da. Mugikortasunaren eraldaketa, eta horretarako azpiegituren politika berraztertu behar da lurralde plangintza egoki eta eguneratu baten bitartez. Mugikortasun ez motorizatua lehenetsi behar da, eta ondoren garraio publiko sare on bat antolatu. Mugikortasun motorizatu pribatua azken aukera gisa ulertu, eta hor elektrifikazioa bilatu. Salgaien mugikortasuna ere eraldatzen joan behar dugu. Ezin dugu milaka kilometro mugitzen diren elikagai, arropa edo beste edozein produktuetan oinarritu gure kontsumoa. KM0 politikak behar dira gure bizitzako atal guztietarako. Horrela atalez atal joan gintezke, baina agian errazagoa da lurralde plangintza iraunkortasun parametroetatik aztertu eta etorkizunerako prestatzen joan behar dela esatea. Merkatuari begira egotetik, beharren asetzera joango den ehun produktibo bat sortzera. Horretarako, eskumenak, burujabetza behar da lehenik eta behin. Eta energiarekin zerikusia duten erabakiek, kontrol publikoa behar dute, eta ez merkatuaren kontrola gaur gertatzen den bezala. Beraz, laburbilduz, energia arloan erabakiak hartzeko gaitasuna behar dugu, gaitasun horrekin esparru publikoa indartzeko eta zeharkakotasuna ardatz hartuta, kontsumo energetiko txikiagoa duen metabolismo ekonomiko bat eratzen hasi, bertatik bertara ekoitzi eta kontsumituz. Gutzi honek inbertsio publikoak horra bideratzeaz gain, gorputz juridiko zein fiskal egokitua eskatzen du.

Plan, estado de ánimo, campo de batalla. Reflexiones sobre el Green New Deal

Este texto fue publicado originalmente en la revista Viewpoint Magazine con el título «Plan, Mood, Battlefield – Reflections on the Green New Deal»[1] y ha sido traducido por "Contra el Diluvio" al castellano[2], versión que os traemos hoy aquí.

THEA RIOFRANCO

THEA RIOFRANCOS es profesora asistente de Ciencias Políticas en la Universidad de Providence. Su investigación se centra en la extracción de recursos, la democracia radical, los movimientos sociales y la izquierda latinoamericana. Ha publicado junto a otras autoras el libro *A Planet to Win: Why We Need a Green New Deal (Verso)*, y próximamente publicará *Resource Radicals: From Petro-Nationalism to Post-Extractivism in Ecuador (Duke University Press)*, así como diversos artículos en diferentes medios.

Los científicos que estudian el clima están empezando a parecer unos radicales.

El informe del IPCC de 20181 concluye que serían necesarios «cambios sin precedentes y en todos los aspectos de la sociedad» para limitar el calentamiento a 1,5 °C. En un informe devastador sobre el terrible estado de los ecosistemas del planeta, la Plataforma de Biodiversidad y Servicios Ecosistémicos de la ONU también pide «una reorganización sistémica de los factores tecnológicos, económicos y sociales, incluyendo paradigmas, objetivos y valores».

La primera y hasta ahora única iniciativa legal en Estados Unidos que aborda la severidad de la crisis a la que nos enfrentamos es el Green New Deal. La resolución propone, entre otros objetivos, la descarbonización de la economía, la inversión en infraestructuras y la creación de trabajos dignos para millones de personas.

Después de unos meses de idas y venidas en los discursos, podemos empezar a identificar una serie de posiciones emergentes dentro del debate en torno al Green New Deal. La derecha se ha limitado a meter miedo porque «vienen los rojos» y ha tachado la resolución no vinculante sobre el Green New Deal de «monstruosidad socialista». En las posiciones de centro, se agarran con fuerza a las políticas equidistantes: el Green New Deal es como un sueño infantil. La izquierda, sabe que en el contexto de una crisis climática que ya está en marcha, del resurgir de la xenofobia y del debilitamiento de la legitimidad del consenso neoliberal, lo verdaderamente engañoso son las soluciones «de mercado».

Pero también en la izquierda hay críticas y rechazos frontales al Green New Deal. Al Green New Deal, se le achaca que se limite a que el estado, en tanto que comité ejecutivo de la burguesía, rescate al capitalismo de la crisis planetaria que él mismo ha provocado. Según este punto de vista, este marco norma-

1 https://www.viewpointmag.com/2019/05/16/plan-mood-battlefield-reflections-on-the-green-new-deal/
2 https://contraeldiluvio.es/2019/10/24/plan-estado-de-animo-campo-de-batalla-reflexiones-sobre-el-green-new-deal/

tivo concedería a las empresas oportunidades de inversión inesperadas y subvenciones; todo un *win-win* para el estado y el capitalismo, pero que, al dejar intacto el modelo subyacente de acumulación de capital, supondría una derrota para el planeta y para las comunidades más vulnerables a la crisis climática y al apartheid ecológico.

Para los escépticos del Green New Deal que hay en la izquierda, este keynesianismo verde tan anacrónico tiene su contrapartida ideológica en el nacionalismo económico que se deja ver a través del lenguaje de la resolución, el cual coloca a Estados Unidos como un «líder internacional» que, en general, realiza una contabilidad de las emisiones de carbono que llega solo hasta las fronteras americanas, invisibilizando así las grandes redes de extracción, producción y distribución que requeriría una transición masiva hacia las energías renovables.

En esa misma línea, una mirada algo miope acerca de las emisiones de carbono que no vea más allá de la red eléctrica nacional puede ignorar los límites extractivistas en el Green New Deal. Una visión global y holística revela que las energías renovables intensificará la minería, la cual aporta materias primas con las que rehacer el «ambiente construido»[3] para que funcione exclusivamente con electricidad[3]. Uno de estos límites es el del litio. En Sudamérica, el litio está siendo extraído a un ritmo alarmante. En el supuesto de que en 2050 haya tenido lugar una transición energética total a las energías renovables y sin alteración de los patrones de consumo de energía, la demanda de litio habrá excedido el 280% de las reservas de litio conocidas[4].

Finalmente, está el asunto de que la resolución no habla en ningún momento de la industria de la energía fósil, responsable de la mayor parte de las emisiones globales[6]. Este sector es un obstáculo político descomunal a nivel interno: debido a la expansión del fracking, Estados Unidos está camino de convertirse en el mayor productor global de petróleo y de gas natural. Es difícil imaginarse a este monstruo renunciando de manera voluntaria a sus enormes inversiones.

Estos son obstáculos reales, restricciones reales y preocupaciones reales. Opino, sin embargo, que una política de mera oposición, no es ni empíricamente sensata ni políticamente estratégica.

Empecemos por los hechos básicos. Nadie niega que sea deseable una descarbonización de los sistemas energéticos nacionales y globales.

Y nadie niega que la descarbonización sea tecnológicamente e incluso económicamente factible. Pero, *tecnológicamente factible* es un concepto amplio que abarca todo un universo de escenarios diversos.

A un lado del espectro, tenemos la transición energética que ya está en marcha, organizada bajo la lógica del capitalismo verde y la enorme industria de las «tecnologías limpias»[7]. Esta deposita sus esperanzas en soluciones técnicas como el control de la radiación solar[8], que tienen el objetivo de alterar lo menos posible el modelo de acumulación económica actual para no cuestionar cuánta energía se usa, ni para qué se utiliza, ni quién controla dicha energía. Al otro lado tendríamos una descarbonización que se alcanzaría mediante la mezcla de un cambio completo hacia las energías renovables, el diseño de redes que maximicen la resiliencia con una generación distribuida, ecosistemas que capturen carbono[9], eficiencia energética, una demanda energética reducida y un cambio de paradigma del consumo privado a uno que valore el consumo colectivo regido por un empleo de los recursos social y ecológicamente sostenible. Esta última perspectiva reconoce que la raíz de la crisis climática no puede ser al mismo tiempo la solución a la crisis climática[10].

Decidir entre el capitalismo verde o el ecosocialismo como vías hacia la descarbonización es política.

¿DEMASIADO RADICAL O NO LO SUFICIENTE?

La principal incertidumbre que recorre las críticas de la izquierda al Green New Deal es acerca de si es demasiado radical o si, por el contrario, no lo es lo suficiente.

Por un lado, intentar alcanzar la descarbonización de la economía que el plan propone desencadenaría una respuesta implacable de parte de la clase dirigente. Por otro lado, lo que hace el Green New Deal es salvar al capitalismo de sí mismo. Las implicaciones políticas son igualmente inciertas.

¿Es el Green New Deal una guerra de clases sin cuartel o un *win-win* para el crecimiento verde? ¿Es demasiado radical para ser concebible en la situación actual o es demasiado reformista dada la escala de la catástrofe climática?

Por supuesto, cualquiera podría defender, como creo que en concreto hace Bernes, que esta incertidumbre no

3 Concepto utilizado para referirse a los espacios que han sido modificados por la intervención humana para habitar en ellos [N. de los E.].
4 https://www.vox.com/2016/9/19/12938086/electrify-everything
5 https://earthworks.org/media-releases/report-clean-energy-must-not-rely-on-dirty-mining/
6 https://www.theguardian.com/sustainable-business/2017/jul/10/100-fossil-fuel-companies-investors-responsible-71-global-emissions-cdp-study-climate-change
7 https://about.bnef.com/blog/clean-energy-investment-exceeded-300-billion-2018/
8 http://inthesetimes.com/features/geoengineering-climate-change-fossil-fuel-industry-srm-indigenous-activism.html
9 https://insideclimatenews.org/news/19042019/global-deal-nature-climate-change-wildlife-biodiversity-targets-tundra-forest-soil-carbon-sequestration-study
10 http://inthesetimes.com/article/21823/ecosocialism-ecoapartheid-climate-change-democratic-socialism-justice

es inherente a su crítica del Green New Deal, sino a la perspectiva misma de la resolución, una perspectiva que puede gustarle a cualquiera.

Aun así, existe otra lectura posible de esta indeterminación. El estado no es un monolito hecho de una sola pieza y tampoco lo es el capital, y estos dos hechos están relacionados. El capital no está formado solo por capitalistas, sino por sectores enteros que compiten entre sí, y la competencia es una de las primeras leyes del movimiento del capitalismo. Podríamos imaginar sin mayores complicaciones cómo algunos sectores apoyan algunos puntos del Green New Deal, mientras que otros maniobran con empeño en su contra.

También la clase trabajadora está dividida por sus diferencias y fragmentaciones. Pero bajo el lema de una «transición justa», el Green New Deal presenta la posibilidad de que los y las trabajadoras de los propios sectores que están destruyendo el clima y los ecosistemas puedan formar parte de esa misma coalición.

De un modo más general, es precisamente la indeterminación del Green New Deal lo que ofrece una oportunidad histórica para la izquierda. Tal vez sin darse cuenta, Bernes hace referencia a este potencial: según él, para los defensores del Green New Deal «su valor es más que nada retórico; la cosa va de transformar el debate, de aunar voluntades políticas y de subrayar la urgencia de la crisis climática; se trata de un poderoso estado de ánimo más que de un gran plan».

MÁS ALLÁ DE LA DESESPERACIÓN MEDIOAMBIENTAL Y DEL CRUEL OPTIMISMO

Sin duda el pesimismo nos protege del trauma psicológico que la decepción acarrea. Sin embargo, el riesgo del pesimismo es que tiende al fatalismo, el cual posee el mismo efecto desmovilizador que la ilusión de que nos vaya a salvar el estado. Pero existe otra opción. Lo opuesto al pesimismo no es un optimismo convencido, sino un compromiso militante con la acción colectiva frente a la incertidumbre y el peligro. Podemos seguir el ejemplo de los movimientos sociales que recogen el guante del Green New Deal al tiempo que se enfrentan a algunos elementos concretos, de manera que amplían los horizontes de lo políticamente posible.

> Decidir entre el capitalismo verde o el ecosocialismo como vías hacia la descarbonización es política.
>
> Hace falta una acción rupturista y extraparlamentaria que surja desde abajo (...) así como una experimentación creativa con iniciativas legales e instituciones.

En lugar de refugiarse en la mera oposición, estos movimientos se enfrentan a un dilema estratégico complicado: el desafío de enfrentarse a las distintas fracciones del capital y a sus múltiples aliados en el estado, los cuales van a luchar de forma implacable para preservar el capital fósil, al tiempo que radicalizan las políticas del Green New Deal más allá de sus limitaciones actuales.

La pregunta insistente que se le plantea a cualquier proyecto de transformación radical es la de cómo hacer que el nuevo mundo nazca a partir del viejo. ¿Qué clase de demandas programáticas, formas de organización y modelos institucionales se pueden proponer, movilizar y aglutinar bajo las condiciones presentes, pero que una vez puestas en funcionamiento profanen la santidad del crecimiento, la propiedad o el beneficio? ¿De qué tácticas de ruptura disponemos? ¿Qué coaliciones emergentes pueden tejer redes de solidaridad que atraviesen las dispersas cadenas de producción de la transición energética? ¿Qué crisis financieras pueden aparecer en el horizonte? ¿Qué fracciones del capital están en ascenso o en descenso? ¿Cuáles son las debilidades del orden hegemónico?

Vivimos en un momento de profundas turbulencias; predecir o anular el futuro parece menos riguroso analíticamente que participar de manera activa para así dotarlo de forma. No sabemos cómo van a evolucionar las políticas del Green New Deal; pese a todo, lo que podemos dar por seguro es que la resignación con aires de realismo es la mejor forma que tenemos para garantizarnos un resultado que sea el menos transformador de todos. Quedarse esperando el momento de ruptura revolucionaria, siempre postergado, es a efectos prácticos equivalente a la inacción. En un conflicto tan extremadamente desigual como el que nos enfrenta a los dirigentes de las empresas de energía fósil, a compañías privadas, a propietarios, a altos mandatarios y a los políticos que hacen lo que estos quieren, hace falta una acción rupturista y extraparlamentaria que surja desde abajo, que se inspire en Standing Rock, en la ola de huelgas de profesores, en Extinction Rebellion, en las huelgas de los jóvenes contra el cambio climático, así como una experimentación creativa con iniciativas legales e instituciones. Las batallas que están por venir tienen el potencial de dar rienda suelta a los deseos y de transformar las identidades. Vamos a aprender, vamos a cagarla y vamos a aprender de nuevo. El Green New Deal no nos ofrece una solución prefabricada, sino que abre un nuevo terreno político. Ocupémoslo.

* Artículo completo en la web *www.iparhegoa.eus.*

Euskal Herrian trantsizio ekosozialista industrian

Testu hau Zorion Ortigosak 2017ko maiatzean Herri Eskola Ekosozialistak antolatutako "Euskal Herriko industriaren trantsizioa ekosoziala" jardunaldiko hitzartekik osatutakoa da.

IPAR HEGOA FUNDAZIOA | CC BY-SA

ZORION ORTIGOSA (1980, Donostia) enpresen administrazio eta zuzendaritzan graduduna, LABeko industria federazioko antolakuntza arduraduna da.

KAPITALISMOAREN MUGAK AGERIKOAK DIRA

Mundu mailan nagusi den eredu kapitalistak helburu nagusi eta bakar ahalik eta irabazi gehien metatzea duenez, baliabide naturalak horretarako bitarteko soil moduan ulertzen ditu. Arazoa da mundu finitu baten baliabideak mugatuak direla, eta beraz, guk nahi ala ez, noizbait amaituko dela hazkundea.

Lurraren berotzea, klima aldaketa, baliabide naturalen agortzea, ekoizpen ereduak herrialde garatuenetan uzten duen aztarna ekologikoa… hazkundearen muga gero eta gertuago dugunaren sintomak dira. Hortaz, derrigorrean ekoizpen ereduaren eraldaketa emango da. Jokoan dagoena, aldaketa hori nola emango den da, era adostu eta mailakatuan ala era kaotiko eta derrigortuan.

Kapitalismoa naturaren ikuspegitik ez da bideragarria, baina pertsonen ikuspegitik ere ez. Erabiltzen diren adierazle ekonomikoek hazkundea eta ongizatea edo zoriontasuna berdintzen dute, baina errealitateak erakusten du ez dela beti horrela. Ongizatea lan gehiago, diru gehiago eta kontsumo gehiagorekin lortzen dela auzitan dago, ezberdintasun sozialak areagotzen ari dira eta oinarrizko beharrizanak betetzeko arazoak gero eta nabarmenagoak dira.

Hausnarketa honek kapitalismoaren muinera jotzen du zuzen-zuzenean: zein izan behar da jarduera produktiboaren helburua? Irabazien metaketa mugagabearen aurretik, pertsonen ongizateak, pertsonen bizitzak beharko luke. Horretarako, jabetza pribatua bera eta zer, nola eta zertarako ekoiztu jarri behar dira eztabaidagai. Egungo eredu ekonomikoa baztertu eta ekosozialismoan oinarritutako eredu berri bat eraikitzeko erronkaz ari gara: ekonomiaren trantsizio ekosozialista. Egungo eredu kapitalistan lehentasuna aberastasunaren handitzea soilik denez, argi dago eredua aldatu ezean ez dela ekoizpen eredua irauliko, baina badago egungo eredutik hasita zer egin, eta ematen ditugun urratsek aldaketa erraztu dezakete.

NORENA DA TRANTSIZIOAREN ARDURA?

Merkatuak bere kabuz hazkunde eredua aldatuko ez duenez, ezinbestekoa da sektore publikoaren bultzada edo eskuhartze zuzena: etorkizunerako lurraldearen beharrei erantzungo dien ekoizpen eredua diseinatu beharko litzateke, langile eta ekoizpen bitartekoen jabeekin elkarlanean.

Tamalez, mundu mailako agintarien estrategia oso bestelakoa da: hazkunde ereduari aterabidea bilatzen saiatzen ari dira, beste baliabide batzuen ustiapena eta teknologia berrien bidez, baina eredu ekonomikoa auzitan jarri gabe, edukiz hustu duten *jasangarritasunaren* izenean. Hala ere, momentua heltzerakoan, ez dute arazorik argi eta garbi irabazien metaketa lehenesteko. Azken adibidea, Estatu Batuek eta Txinak klima

aldaketaren aurrean neurri xumeak hartzeari emandako ezezko borobila, inolako krisi politikorik sortu ez duena.

INDUSTRIA EUSKAL HERRIAN

Industriak Euskal Herriko ekonomiaren funtsezko jarduera izaten jarraitzen du, nahiz azken urteetan pisua galdu. Lanean ari diren langileen %20ak lan egiten du industrian zuzenean, eta zeharkako lanpostuak askoz gehiago dira: industriako lanpostu batek, 3 lanpostu sortzen dituela kalkulatzen da.

Industriaren digitalizazioaren eta lantegi adimenduen (industria 4.0. deiturikoa) garaiaren atarian gauden honetan, Euskal Herriko industriak egiturazko arazoak ditu. Teknologian, ikerkuntzan, berrikuntzan eta garapenean Europako bataz-bestekotik urruntzen ari da.

Instituzioen jarduerari dagokienean, Jaurlaritzak errealitate honi erantzun beharrean BasqueIndustry4.0. propaganda erabiltzen du, punta-puntako industriaren irudia saldu nahirik. Baina nazioartean lehiatzeko benetan bultzatzen dena prekarietatea da (lan kostuen jai-tsiera) eta langileen zatiketaren estrategia. Orokorrean, epe motzeko ikuspegia gailentzen da; epe luzeko inbertsioak baztertzen dira. Hau da, berehalako etekina bilatzen da, nahiz eta mundu mailan lehiatzeko lan baldintzak oker-tzearen estrategiak epe ertainera porrot egingo duen. Espainiako lan harreman eredua ez da neutrala, prekarietatean oinarritutako eredu hau bultzatzeko tresna ugari eskaintzen ditu: negoziazio kolektiborako eskubidea ukatzea, kontratazio berrien diskriminazioa, azpikontratazioa, zerbitzu enpresak, aldi baterako enpresak, emakumeen sarbideari mugak ezartzeko aukera eta langileak kaleratzeko errazta-sun erabatekoa.

Nafarroan ere, Europako erreferentziekiko defizit teknologikoa egoteaz gain, multinazional handiei alfonbra gorria jartzea izan da industria politikaren eredua. Horren isla da multinazional handi batzuek, bereziki Volkswagen-ek, Nafarroako ekonomian duten pisua, eta ondorioz, boterea.

Instituzioek baldintzarik gabeko diru-laguntza politikak eraman dituzte aurrera, eta orokorrean enpresa handien mesedetan eta menpean aritzen dira: xantaia fiskala da horren adibide argienetako bat: Estatu bat osatzen ez dugunez, beste Autonomi Erkidego batera helbidea aldatze hutsarekin, Nafarroa edo EAEko kontuak hankaz gora jar ditzakete multinazionalek. Nafarroako enpresa nagusi den Volkswagen-ekin mundu mailan gertatu dena argigarria da duten botere maila ulertzeko: gasak legez kanpo isurtzeko iruzur egin izana frogatu zen arren, isun bat besterik ez dute jaso, eta hori ere gobernuekin eurek negoziatu eta adostuta. Ikerketa desberdinen arabera, iruzur honek hainbat heriotza sortuta ere, ez da egon enpresaburuen kontrako zigorrik. Aldiz, iruzurra ordainduko dutenak langileak izango dira, 30.000 lanpostu desagerraraziko baitituzte.

Trantsizio ekosozialistan urratsak eman ahal izateko, burujabetza beharrezkoa dugu hemen gure erabakiak hartzeko.

Trantsizio ekosozialistak enpleguaren ikuspegi hegemonikoa aldatzeko balio behar du, ekoizpen ereduaren txanponaren beste aldea den zaintza lana azalarazteko.

Kanpoko kapitalarekiko geroz eta menpekoagoa da bertako industria, jabetza gero eta gehiago inbertsio fondoen esku ari da gelditzen, eta inoiz erantzukizun sozialik egon balitz, orain ez dago horrelakorik.

EUSKAL HERRIAN EKOIZPEN EREDUAREN ALDAKETA BEHARREZKOA DA

Ekoizpen ereduaren trantsizioa baliatu genezake aitzindari izateko industriaren eraldaketa eta modernizazioa sustatzeko, langileen gaitasunean oinarritutakoa. Teknologikoki aurreratua, baina baita lanaren eta ingurumenaren ikuspegitik ere. Trantsizio ekosozialistan urratsak eman ahal izateko, burujabetza beharrezkoa dugu hemen gure erabakiak hartzeko, gure eredu ekonomikoa, ekoizpen eredua, finantza eredua, lan harreman eredua eta eredu energetikoa erabakitzeko. Esaterako, milaka kilometrotara heriotzak eragiten dituzten armak edo armetako osagaiak, besteak beste, Euskal Herrian ekoiztu nahi ditugun erabaki beharko dugu. Prozesu hori demokratikoa, gardena eta herritarren partaidetzarekin osatu behar da. Burujabetza prozesua, maila baten, herri ereduaren erabakitze eta eraikitze prozesua denez, prozesu horrek eredu berri baterako bidea izan behar du.

Euskal industria ataka larrian dago, eta instituzioek neurriak hartu beharko lituzkete egiturazko defizit teknologikoarekin amaitzeko eta hainbat sektoreren eraldaketa sustatzeko, lehenbailehen eta era adostuan, traumatikoa izango ez den prozesu bat egin ahal izateko. Eraldaketaren ardatza jendartearen ongizatea izan behar denez, langileen eskubideak bermatu beharko lirateke: Euskal Herrian altzairu eta ontzigintza sektorean eman ziren birmoldaketa-ereduak, zeinetan langile batzuk dena galtzen zuten bitartean enpresariak aberasten ziren, baztertu beharko genituzke. Jarduera berriak bultzatu beharko lirateke (industria berdea, birziklapena, energia berriztagarriak, energia

autokon-tsumoa, puntako teknologia jarduera berriak), beste batzuk era orekatu eta planifikatuan gutxitu, eta mantendu behar diren jardueretan ekoizpen ereduak egokitu. Horrelako prozesu batean aitzindari izateak, berez abantaila emango liguke, jarduera alternatiboak bultzatzen lehenak ginatekeelako.

Automobilgintza sektorea garrantzitsuena da gure herrian, eta enpresa nagusienak diren Mercedes eta Volkswagen-ek, erregai fosilak kon-tsumitzen dituzten ibilgailuak ekoizten dituzte. Esan bezala, etorkizun mugatua du honek, eta sektorea eraldaketa prozesu bete-betean dago, ibilgailu elektrikoaren hedapena ekarriko duena teorian, baina ziurgabetasuna da nagusi. Ziurra dena da eraldaketa prozesuak ibilgailuak egiteko balio kate osoari eragingo diola, hau da, Euskal Herriko egitura produktiboaren ardatz nagusiari.

Altzairugintza zein Kimika eta Porlan lantegiek ere pisu nabarmena dute gure ekonomian, eta beharrezkoa da sektore horietako ekoizpen ereduak berritzeko eta egokitzeko plan bat martxan jartzea.

Energia sektoreari dagokionez, bada datu bat benetan argigarria dena: estatu nordikoek kontsumitzen duten energiaren erdia baino gehiago eurek ekoitzitako energia berriztagarria den artean, EAEko kopurua, Europa osoko baxuenetarikoa da. Liechtestein-enek soilik kontsumitzen du bertan ekoitzitako energia berriztagarri gutxiago. Nola uler liteke hau Gamesa sektoreko punta-puntako euskal enpresa (orain Siemens-en eskuetan) izanda? Energia sektoreko enpresa nagusiek osatzen duten oligopolioaren botere erabatekoarengatik. Zehazki horietako bik, Petronor-ek eta Iberdrola-k, EAEko aurrekontuaren %12a finantzatzen dute zerga bidez. Interes ekonomiko hauek dira gauzak ez aldatzearen arrazoi nagusia.

BAKARRIK GAUDE BERAZ, BAINA GEHIENGOA IZAN GAITEZKE

Herritarrok izango gara gure geroa eta baita eredu ekonomikoa erabakiko dugunak, eta hortaz, aurrean dugun erronka gure interesak babestuko dituen alternatiba bat proposatzea da, gehiengoaren babesa jasoko lukeena. Horretarako, Euskal Herriko Eskubide Sozialen Karta izan liteke abiapuntu egokia, mugimendu feminista, ekologista eta sindikalarentzat lurzoru komuna. Euskal Herrian, mugimendu sozialen historiaren altxor horrek bat egin lezake, aldarrikapen espezifiko bakoitza kapitalarekin kontrajartzetik, alternatiba oso bat kapitalarekin kontrajartzera igaroz: pertsonen bizitza duinak kapitalarekin parez pare jarriz.

Trantsizio ekosozialista irudikatzeko baliagarriak zaizkigu, era berean, egungo eredu kapitalistan irla txikiak diren eta Euskal Herrian ezagutzen ditugun bestelako ekonomia sozialeko eredu eraldatzaileak (autoeraketa, energia kooperatibak, kontsumo kooperatibak, finantza kooperatibak...), dagoeneko bestelako gizarte bat marrazten doaz eta.

ZER EGIN DEZAKEGU INDUSTRIAKO LANTEGIETAN?

Negoziaketa kolektiboaren kontrako erasoaldi bete-betean, lantokietako aldarrikapenetan edukiak gehitzeko zailtasunak daudela agerikoa da. Dena den, LABek, diagnostiko zein bide partekatu bat egiteko adostasunak bilatu beharko genituzke, lantokietan trantsizio ekosozialistaren bidean elkarlanean aritzeko.

Lehenik eta behin, herritarren gehiengoaren atxikimendua lortzeko, beharrezkoa da langileek aldarrikapena bere egitea, eta horretarako lan ideologikoa, kontzientziazio-lana, txinaurri-lana beharrezkoa da. Egiturazko aldaketen norabidean kokatzen diren aldaketa praktiko txikiak ere bultzatu ditzakegu lantokietan, energia kooperatiben alde eginez adibidez, korporazio handiekin kontratuak eteteko enpresei ere eskatuz.

Ekintza sindikalaren bidez, enpresen demokratizazioa ere bultzatu behar dugu, ekoizpen erabakietan ere benetako partaidetzaren alde eginez, errentagarritasun ekonomikoa faktore erabakigarri bakarra izan ez dadin. Negoziazio kolektiboaren eskumen eta eragina txikitu nahi duten honetan, berau edukiz bete beharko genuke: eztabaida dezagun egin beharreko inbertsioetaz, ekoizpen-ereduaz, erabiltzen diren produktuek osasunean zein ingurumenean duten eraginaz, nori erosi eta nori saltzen diogun, zer egiten den saltzen dugunarekin... Langileen parte-hartzearen aldeko diskurtso instituzional orokortuaren atzean, praktikan, geroz eta antidemokratikoagoa den enpresa-eredua hedatzen ari da. Bada, bultza dezagun benetako partehartzea enpresetan, borroka ditzagun erabakiguneak lantokiz lantoki.

Bestalde, lanaren banaketan urrats berriak emateko garaia da, hazkunde ereduaren amaierak ezinbestean ekoizpenaren gutxitzea ekarriko baitu, izan era adostuan, izan era derrigortuan. Enpleguaren banaketak, lanaldia murriztuz, langabeziaren jaitsiera, pertsonen ongizatearen handitzea eta lan erreproduktiboaren banaketa orekatuagoa dakartza eta gizarteko desberdintasunak gutxi-tzen ditu. Trantsizio ekosozialistak enpleguaren ikuspegi hegemonikoa aldatzeko balio behar du, ekoizpen ereduaren txanponaren beste aldea den zaintza lana azalarazteko. Emakumeek era prekarioan egiten dituzten lan horiek, askotan aitortuak ere ez dira izaten. Industriaren eraldaketa ikuspegi feminista batetik landu beharko da, lanaren banaketa integrala bultzatuz.

Mundu mailako arazoa izan arren, Euskal Herrian guk gure trantsizio propioa asmatu behar dugu, marraztuz eta ibiliz. Gure txikitasunean, gure aletxoari balioa aitortuz eta beste lurraldeetan egin beharreko bidean lagunduz.

IPAR HEGOA FUNDAZIOA | CC BY-SA

La naturaleza destructiva del capitalismo impide cualquier solución socioecológica justa

MIKEL SARALEGI OTSAKAR (1963, Donostia). Trabajador social de Atención Primaria en Osasunbidea. Después de pasar por militancias varias, en los últimos años participo en el movimiento ecologista. Desde 2016 formo parte del Patronato de la Fundación Sustrai como presidente.

La última Cumbre del Clima en Madrid, se volvió a cerrar con un nuevo fracaso a la hora de acordar unos objetivos plausibles de disminución de las emisiones de Gases de Efecto Invernadero. Un fracaso que no sale gratis: millones de personas morirán o se verán obligadas a desplazarse, la lucha contra la emergencia climática sufrirá un retraso mortal y nos acercaremos todavía más al escenario de *planeta horno*. La Cumbre ha vuelto a fallar a la humanidad y al planeta, pero su incapacidad no resulta inesperada, al no cuestionar el modelo productivo y de consumo actual, basado en la explotación, en el extractivismo y en el espejismo del crecimiento.

Mientras, aquí y allá, se suceden acontecimientos, aparentemente inconexos pero que comparten la misma matriz causal: un modelo productivo y social agotado, preñado de riesgos, amenazas, desigualdades, control y terror social: inundaciones; cosechas devastadas por las plagas en África; golpes de Estado y guerras, que se ensayan en nuestras tierras, por minerales básicos; vertederos que se hunden y complejos petroquímicos que explotan matando a trabajadores; los efectos socioeconómicos y políticos del COVID-19, las migrantes climáticas,… Acontecimientos que nos permiten vislumbrar el tipo de conflictos y problemas que asoman en el futuro inmediato.

Y es que el capitalismo es así, y no puede ser de otra manera: si no crece entra en crisis, y esas crisis se cobran vidas, mientras hay quienes se enriquecen cada vez más. Pero como el crecimiento infinito es imposible en un planeta finito, tarde o temprano el capitalismo deberá pasar a mejor vida. Por ello, tenemos que esforzarnos por buscar algo nuevo si no queremos dejarnos arrastrar por la dinámica suicida del sistema actual; y para ello, no bastarán con simples medidas de maquillaje. El capitalismo verde no nos salvará: capital y naturaleza, capital y sostenibilidad son términos irreconciliables. Por ello, necesitamos avanzar hacia escenarios con mayor justicia social y ecológica global, con menores consumos de energía y de materiales y posiblemente menor actividad económica, la ampliación de actividades desmercantilizadas y la adopción de estrategias de mayor control y autogestión colectiva sobre nuestras vidas. A nuestro entender, no hay otra salida.

Navarra es el ámbito de intervención de la Fundación Sustrai. Somos un pequeño organismo social que da soporte técnico y jurídico a grupos que defienden su entorno frente a proyectos ecológicamente insostenibles. Desde esta posición, quisiéramos fijar la atención en dos cuestiones que nos parecen clave en estos momentos, y que reflejan el antagonismo y los intereses incompatibles en juego a la hora de abordar los retos de la actual situación de emergencia climática: el de la energía y la movilidad. Junto a ello, nos permitiremos una breve reflexión sobre las dificultades que el movimiento sindical y ecologista tenemos para recolocarnos en esta coyuntura, y la necesidad de pasar a la ofensiva a la hora de dirigir a la sociedad hacia otro escenario de mayor justicia y sostenibilidad ecológica.

LA CLAVE PARA CAMBIAR LA REALIDAD ENERGÉTICA ES CAMBIAR LA REALIDAD SOCIOECONÓMICA

La descarbonización del modelo energético es un imperativo que se nos impone, si queremos detener el aumento de la temperatura en el planeta. Pero prescindir de las energías fósiles conlleva cuestionar nuestros niveles de producción y consumo energético. En Navarra se habla y se especula mucho con las energías renovables, pero se debate y analiza poco sobre todas sus implicaciones y limitaciones. Apostar por las energías renovables parece dar patente de corso para cualquier tipo de decisión. Así parece haberlo entendido los diferentes gobiernos de Navarra, fieles representantes del capitalismo verde, asumiendo el papel de promotor energético y liderando la instalación de grandes centrales de producción eléctrica con enormes afecciones ambientales.

A pesar de que Navarra se acerca a cubrir todas sus necesidades de electricidad con renovables (la electricidad generada por fuentes renovables equivale al 70% del consumo final de electricidad), gobiernos, grandes empresas y ayuntamientos pretenden duplicar la potencia actual, con parques eólicos y solares, además de seguir con fuentes de producción no renovable (como lo demuestra el mantenimiento de las ilegales centrales térmicas de Castejón). Absurda e insosteniblemente, su problema es resolver qué hacer con la energía renovable excedente y cómo transportarla. De ahí, la construcción de más subestaciones eléctricas y líneas de alta tensión que no tienen otro objetivo que vender esa producción eléctrica excedentaria para mayor gloria de los oligopolios y multinacionales eléctricas y desgracias de pueblos y ecosistemas.

Por ello, en cuestiones energéticas, frente a la práctica dominante del negocio, es necesario introducir otra visión ecológica basada en principios democráticos y comunitarios. Se trata de ahorrar y reducir consumo energético (rehabilitación de viviendas y racionalización del regadío), de adoptar sistemas para aprovechar mejor la energía renovable disponible que ahora no se puede utilizar en determinadas horas, de promover instalaciones de proximidad aprovechando las edificaciones existentes, apostar por la cercanía (agricultura, comercio, producción), de modelos descentralizados y democráticos en la gestión energética,…

Por tanto, estamos hablando de una disputa real. Algunas de las medidas mencionadas son toleradas por el sistema dominante siempre que sean minoritarias y no interfieran las grandes decisiones estratégicas del capital. De ahí la importancia de combinar el rechazo de los proyectos de líneas de alta tensión en nuestros valles, con alternativas concretas de reducción de consumos y formas de producción energética local y sostenible.

El capitalismo verde no nos salvará: capital y naturaleza, capital y sostenibilidad son términos irreconciliables

Prescindir de las energías fósiles conlleva cuestionar nuestros niveles de producción y consumo energético

Construyamos alternativas , que las hay, para abrir con ellas nuevas vías de cambio que comiencen a erosionar al poder y la hegemonía del capital en Navarra

MOVILIDAD: EL TAV Y LOS COCHES, AUNQUE SEAN ELÉCTRICOS, NO SON LA SOLUCIÓN

El modelo de movilidad actual es ecocida. El transporte de personas y mercancías depende casi en exclusiva del petróleo. Las consecuencias son conocidas. ¿Qué alternativas se nos presentan? Los distintos Gobiernos de Navarra han compartido el mismo discurso en relación a la movilidad: promoción del vehículo privado y eléctrico, movilizando dinero público; la construcción de nuevas vías y carreteras; el impulso del Tren de Alta Velocidad. Todo ello a costa del abandono del tren convencional y de los transportes públicos de calidad,

SUSTRAI FUNDAZIOA | CC BY

y en contra de toda evidencia en términos de rentabilidad coste/beneficio, social y medioambiental. Detrás de todo ello no resulta difícil encontrar al lobby automovilístico (representa el 45% de las exportaciones navarras) y el de la construcción, bien representados en los diferentes gobiernos.

Resulta impensable e indeseable la sustitución del parque automovilístico actual, a escala mundial, por el vehículo eléctrico. Ello implicaría una movilización y utilización de materiales de tal calibre que nos abocaría a nuevas crisis y conflictos. Incluso, aunque el desarrollo tecnológico permitiera subsanar las dificultades actuales para encontrar soluciones eficientes al almacenamiento de la electricidad, resulta imposible mantener la cantidad y velocidad de los desplazamientos actuales, y mucho menos el transporte de mercancías a largas distancias.

Ante ello, se hace urgente la adopción de planteamientos alternativos a la mentalidad desarrollista dominante. El eje de toda política de movilidad en la situación de emergencia climática actual debería ser el desarrollo, mejora y ampliación de la red ferroviaria actual; la recuperación de trazados ferroviarios abandonados al estilo de lo que se hace en Alemania; la electrificación y publificación de los medios de transporte, que asegure la conexión de las zonas rurales; la gratuidad del transporte público de cercanía como estímulo para el abandono del vehículo privado. Ya es hora de plantear la movilidad como un derecho social para acceder en igualdad al empleo y a los servicios públicos, mientras se mantenga y se nos imponga la organización, distribución y urbanización territorial que el capital ha diseñado a espaldas de la clase trabajadora.

EL MOVIMIENTO ECOLOGISTA Y SINDICAL TIENEN QUE PONERSE LAS PILAS Y PASAR TAMBIÉN A LA OFENSIVA A LA HORA DE DISEÑAR Y RECORRER LA TRANSICIÓN ECOLÓGICA.

El capital está dispuesto a apropiarse y liderar la "transición ecológica", manteniendo al máximo las tendencias actuales en favor de grandes infraestructuras y los nuevos nichos de negocios verdes, combinándolas con chantajes y amenazas sobre el empleo (la deslocalización, las reconversiones de sectores productivos), la aceptación de la precariedad como la nueva normalidad y la privatización de servicios públicos y pensiones.

Sin embargo, tenemos que reconocer que para hacer frente a los proyectos económicos-políticos dominantes, nos falta un plan de acción y reivindicación sostenido en el tiempo. Todavía nos queda mucho camino por recorrer, pero tenemos que ser conscientes de que no podemos perder más tiempo. Al menos hemos abierto espacios para el trabajo conjunto como Nafarroa Bizirik, donde están presentes 20 organizaciones ecologistas y sindicales. Ahora toca, sin más dilación, afrontar el análisis de la situación actual y dotarnos de criterios y alternativas radicales, sin dar ninguna batalla por perdida (todavía podemos detener el TAV en Navarra) y sin abandonar la movilización amplia y contundente frente a proyectos insostenibles (térmicas de Castejón, TAV, Polígono de Tiro de las Bardenas, proyectos mineros de Erdiz y Geolcali, Canal de Navarra,…), que de mantenerse o llevarse a cabo van a hipotecar nuestro futuro.

La disputa supone ganar capacidad para orientar la transición ecosocial desde los intereses de la mayoría social. Hablemos de agroecología, de industria ferroviaria, de tren público y social, de transporte público gratuito y electrificado, de servicios públicos y comunitarios, de repartir el empleo y compartir los cuidados, de ahorro y eficiencia energética, de uso racional del agua, de garantizar el disfrute de una vivienda , de comenzar a decrecer y en qué, de reutilización y reciclaje de residuos, de control democrático y popular, … Hablemos de todo ello, y construyamos alternativas , que las hay, para abrir con ellas nuevas vías de cambio que comiencen a erosionar al poder y la hegemonía del capital en Navarra. Desde la tierra que pisamos, se lo debemos a la humanidad y al planeta.

Aldaketa dakar, antola dezagun

Klima aldaketa iritsi da dagoeneko, eta atzeraezina da. Horretan, itzel handia da zientziaren ebidentzia. Ondorioz, gizateriak energia eta lehengai gutxiagorekin bizi beharko du. Klima larrialdiak erantzun irmoa eskatzen badu ere, zalantzak daude konponbidearen izaera eta erritmoekin. Azken urteotan, hiru ildo ari dira nabarmentzen: business as usual deritzona, alegia hazkunde ekonomikoan oinarritzen den egungo ereduarekin jarraitzea, Green New Deal (GND) delakoa eta Deshazkundea (DA). Lehena arrazoi nabariengatik baztertuta, zein da bidea?

GND ezberdinak daude. Horrek zaildu egiten ditu erabateko arbuioa zein atxikimendua. Europar Batasunean momentuz gailentzen ari den korrontearen arabera, GND duela urte batzuetako ekonomia berdearen izen berria dugu, BPGaren hazkunderako estrategia berria. Isurketa neutralitatea du helburu 2050erako; hau da, eguratsera isuriko den CO_2 bolumena baso, landare eta bestelako hobi naturalek xurgatuko dutenaren parekoa izatea. Popular, liberal eta sozialdemokratak pozik agertu dira Von der Leyen-ek aurkeztutako Itun Berde delakoarekin, baita EAJko euro legebiltzarkide Izaskun Bilbao ere[1]. Banka finantzarioa, eraikuntza zein energia arloko enpresa handiak ere alde ditu.

Hala ere, ez da GND berdina Pedro Sanchezena, Ocasio-Cortez-ena, Corbyn-ena edo Iñigo Errejonena. Esaterako, Más País-enak aldaketa sakonagoak proposatzen ditu PSOE-renak baino.

JON ARTETXE MENIKA (1969, Bilbo). Lan Harreman eta Giza Baliabideetako Graduduna eta Ingurumen Osasun Teknikaria da. LAB sindikatuko Ingurumen Idazkari ohia eta batzorde sozioekonomikoko kide ohia da.

Ezkerrera, jarrera handinahikoak ditugu, GNDarekiko kritikoagoak. IUko kide Sira Regoren esanetan, "ez da nahikoa GNDaz aritzea, botoak erdiesteko konponbide hutsal eta kosmetiko gisa; erdigunea gure egungo ereduaren ekoizpen eta kontsumo eredua da, neoliberalismoarena alegia"[2]. Unidas Podemos urrundu egin da GNDtik, nahikoa ez dela argudiatuta, eta Horizonte Verde deitu duenaren alde egin du[3]. Yayo Herreroren ustez, bidezko trantsizio ekologikoak eredu ekonomiko alternatiboa behar du, soilik egingarria eskariaren kudeaketaren markoan, non askoz energia gutxiago beharko den[4].

1 https://www.izaskunbilbao.eus/2019/12/el-acuerdo-de-mercosur-demuestra-la-vocacion-ambiental-de-la-politica-comercial-de-la-ue/
2 https://www.eldiario.es/tribunaabierta/New-Green-Deal_6_954064599.html
3 https://podemos.info/bloque/horizonte-verde-nuevo-modelo-industrial/
4 http://iparhegoa.eus/index.php/eu/talaia/erronka-ekosozialen-aurrean-alternatibak/125-yayo-herrero-trabajos-y-modelos-productivos-en-la-crisis-sitemica

Mikel Otero legebiltzarkidearen esanetan, EH Bilduk ez du era asegarrian ebatzi konpondu hazkunde/deshazkunde gaia[5]. Unai Pascualen esanetan, "irtenbide bideragarri bakarra deshazkunde iraunkorra litzateke, hau da, herrialdeen ekoizpen eta kontsumo mailak murriztea, arian-arian"[6].

Sindikatuetan ere, aniztasuna. Europar Batzordearen GNDarekin bat egiten du UGT-k, aukera ezin galduzko iritzi dio, eta guztiz uztargarritzat jo hazkunde ekonomikoa eta ingurumena zaintzea[7]. CCOO ere alde agertu izan da, baina eskualde eta langileentzat bidezkoa izan behar duela nabarmenduz[8]. Euskal gehiengo sindikalak harago joan gura du. ELAren arabera, gakoa ez da pixka bat edo pixka bat baino gutxiago hazten garen; mantratzat jo du hazkundea, eta ekonomia-eredua, aberastasunaren banaketa eta iraunkortasuna dira haren ekintzaren ardatzak[9]. LABen iritziz, larrialdi klimatikoari ezin zaio aurre egin sistema kapitalistaren baitan: "Ez dago kapitalismo berderik, ez dago kapitalismo jasangarririk, sistemaren aurpegi zuriketa baino. Garapen ereduaren aldaketa erradikala behar dugu, lan produktibo eta erreproduktibo guztiak berrikusiko dituena, langileoi bizitza duin bat eskainiko diguna"[10].

Deshazkundea, ildo ausarta. Errotiko aldaketaren premiaz ohartarazten digute haren aldekoek. Deshazkunde iraunkorra honetan datza: "produkzio -eta kontsumo- mailen murrizketa ekitatiboa, zeinak giza ongizatea eta baldintza ekologikoen hobekuntza ahalbidetuko dituen bai maila lokalean bai globalean, bai eta epe laburrean zein luzean ere" (Schneider et al., 2010). Ez dago batere sobera Iker Etxanoren zehaztapena (2017), eranstean desazkundearen pisua

Gizateriak energia eta lehengai gutxiagorekin bizi beharko du

Euskal Herriko ezkerrak erabaki asko hartu beharko ditu, une ugaritan zirt ala zart egin beharko du

Planetaren mugak are gehiago ez gainditzeko, energia eta material gutxiago kontsumitu beharra dago

Iparraldeko herrialdeek hartu behar dutela beren gain; izan ere, Hegoaldeko herrialde asko ongizate material handiagoaren beharretan daude oraindik.

Errejonen inguruko Tejero eta Santiago (2019) GNDaren pentsalariek aitortzen dute ez dela iraunkortasunik izango deshazkunderik gabe, baina oraingoz horri ekitea ezinezkotzat jotzen dute, gizarteak ulertuko ez duelakoan. Bada, lehenbailehen ekin beharko zaio limurtze langintzari. Agian ez da horren zaila ulertaraztea Euskal Herrian Peruko piperrak eta Hegoafrikako laranjak jatea ez dela bideragarria izango. Agian ez da horren zaila izango jendeak barneratzea nahiz eta etorkizunean gutxiago bidaiatuko dugun hegazkinez, elkarrekin egoteko tarte handiagoa izango dugula. Agian lanordu gutxiago izatearen onurez ohartuko gara, eta uztailean Alpeetara eskiatzera joango ez garen arren, kontsumismoan oinarrituta ez dagoen aisialdiaz gozatzen berrikasiko dugu. Gainera, oso onartuta dago BPGak ez duela gizakion ongizatea adierazteko balio, Europako Batzorde Ekonomiko eta Soziala ere bat dator horretan.

Proposamen askotan bat etorriko gara, GNDarenak zein DAenak izan. Litekeena da egunetik egunerako borroka eta erabakien arabera moldatzen joatea etorkizun sozioekonomikoa; eredu eta programen nahasketak izango dira, ziur aski ez da proposamen hegemonikorik izango. Bide horretan, Euskal Herriko ezkerrak erabaki asko hartu beharko ditu, une ugaritan zirt ala zart egin beharko du. Nire iritziz, GNDaren aldeko ausartenek nahiz DAren aldekoek proposatuta, babestu eta bultzatu beharreko neurriak izango dira ildo hauetan doazenak: lanaldia, kontsumoa eta mugikortasuna murriztu, etxebiziztak klimatizatu, desberdintasunaren arrakala txikitu, azpiegiturak trantsizio ekologikora moldatu, ekoizpen sistema eta kontsumoa birtokiratu.

Tejerok eta Santiagok (2019) aitortzen dute beharrezkoak direla gizartearen aldaketa sakonak, premisa limurtzaile baten pean: gutxiagorekin biziko gara, bizimodu ona izango dugu. Ikusten dugunez, bat datoz DAren beharrarekin. Ibilbide orria atzeratu egiten dute, baina gehiengoa erakarri nahi denez, hartu beharreko neurriak gibeleratu egin behar direla argudiatzen dute.

GNDaren alde batzuk baztertu beharrekoak direlakoan nago. Europako Itun

5 https://www.15-15-15.org/webzine/2018/09/22/mikel-otero-eh-bildu-debemos-tener-el-control-sobre-las-decisiones-energeticas-en-euskal-herria/
6 http://gara.naiz.eus/paperezkoa/20130214/387894/es/Un-investigador-aboga-una-reduccion-paulatina-consumo
7 https://www.corresponsables.com/actualidad/ods12-ugt-impulsa-compromiso-economia-circular-visita-thecircularlab
8 https://industria.ccoo.es/noticia:411760--CCOO_Industria_busca_una_Transicion_Justa_en_los_acuerdos_finales_de_las_COP25_basada_en_el_empleo_de_calidad_y_los_derechos_de_los_trabajadores&opc_id=6e5a82e61f0a4905471f709939608d23
9 https://www.eitb.eus/es/noticias/economia/crisis-economica/detalle/2995202/ela--el-sindicato-cree-discutible-estamos-crecimiento-no/
10 http://www.lab.eus/eu/arloak/ingurumena/413-krisi-klimatikoa/9270-larrialdi-klimatikoa

Berdeak jasotzen du bidezko trantsizioa, integratzailea, ekonomia zirkularrekoa, non birziklapena, aprobetxamendua, konponketa eta lehengaien murrizketa funtsezkoak izango diren. Batzuetan jasotzen ez dena jasotzen dena baino garrantzitsuagoa izaten da. Ildo horretan, ez da ezer aipatzen ekoizpena eta kontsumoa murrizteaz. Eta erne horrekin, energia iturri fosiletatik berriztagarrietara aldatzea ez baita nahikoa izango (Capellán-Pérez eta al, 2019).

Europako GNDak ez dio ezer energi iturrien taxonomiaz, baina Estatuek adostuak dituzte energia mota bat iraunkorra den ala ez ebazteko irizpideak. Aurreakordio horretan ateak irekitzen zaizkio energia nuklearrari eta gas naturalari. Europako Batzordea GNDarekin lehen urratsak ematen hasi bezain laster tamaina horretako zaplastekoa emateak balio diezagula Itun Berdearen arriskuez ohartzeko.

GNDak emisioak murrizteaz dihardu helburu gisa, baina krisi ekologikoa ipar aldetik hegoaldera kanporatzeko arriskua itzela da. Karbono neutraltasunerantz joateak aldi berean mineralak kontrolatzeko are borroka gune handiagoa bilaka dezake Afrika. Hortxe dugu gakoetariko bat. Etorkizun hurbilean ezagutzan oinarritutako balio erantsi handiko lanpostu ugari izan nahi dugu planetako ipar aldeko herrialde industrializatuenok, Euskal Herrian ere bai, baina lehengai ugari herrialde txiroetan erauzten jarraitzea da asmoa, baita gure hondakinak hemendik at eramatea ere.

Egungo ekonomia eredua materialen fluxu ikaragarrian dago oinarrituta, zeinarentzat ez dagoen BPGaren hazkundetik banantzerik, eta horrek nazioarteko aztarna materiala %6 haztea dakar, BPGa %10 hazten denean (Wiedmann et al, 2015). BPGa hazi ahala, mineralen erauzketa handitzen da, meatzeak hedatu, hondakinak areagotu. Hortaz, petrolio, gas, kobre, litio, platino… gutxiago kontsumitu behar ditugu.

Energia iturri fosiletatik berriztagarrietara aldatzea ez da nahikoa izango.

GNDak emisioak murrizteaz dihardu helburu gisa, baina krisi ekologikoa ipar aldetik hegoaldera kanporatzeko arriskua itzela da.

Aztarna ekologiko itzela dugu, lurraldea ziztu bizian ari gara artifizialtzen

Epelkerietarako berandu. Klima larrialdiak ez digu atzerapenetarako baimenik emango. Neurriak beharrezkoak ez ezik, premiazkoak ere badira. Zenbat eta gehiago aritu luzamendutan, orduan eta handiagoak izango dira egin beharreko aldaketak. Esate baterako, bizpahiru hamarkada ematen baditugu automobil-parkea elektrikora aldatzen, aldi berean mugikortasun eskaria kudeatu barik, gureak egin du. COP25 goi bileraren aurretik Nazio Batuek txosten bat argitaratu zuten, non beharrezkotzat jotzen zen hamarkada honetan urtero %7,6 jaitsi behar direla guztizko emisioak. Hori lortzeko, erabaki sendoak hartu beharra dago, orain. Larritasunak aldaketa handiak eskatzen ditu, mozorro eta txepelkeriarik ez.

STOP erraldoia erakutsi digu Ama Lurrak, eta aldaketa sakonen garaia heldu zaigu. Planetaren mugak are gehiago ez gainditzeko, energia eta material gutxiago kontsumitu beharra dago. Ekonomia beste era batean antolatu, mugikortasun eskaria kudeatu, hiri eredua zein lurralde antolamendua eraldatu, garraio, eraikuntza eta elikadura ereduak aldatzea ezinbesteko dugu. Aztarna ekologiko itzela dugu, lurraldea ziztu bizian ari gara artifizialtzen. Eginkizunean gobernuek nahitaezko funtzioa izango dutelakoan nago, besteak beste aldaketek eragindako kalteak konpentsatzeko eta aberastasuna birbanatzeko. Hori behar den lez egin dadin, nahitaezkoak dira sindikatuen esku-hartzea eta presioa. Azkarragarekin (2017) ados, trantsizio justu eta ekologikoak proiektu erakargarria eskain diezaioke gehiengoari; hau da, bizitza ona, baita bizi kalitate hobea ere, muga biofisikoen barruan.

Bideragarria da etorkizuneko bizimodua duina izatea, material gutxiagorekin, xumeagoa, eta aisialdiari dagokionez oparoagoa. Agian ez dugu zertan tematu eztabaidatzen BPGak hazi ala txikitu behar duen, ados baldin bagaude esandako arloetan murriztu beharra dagoela.

Eragile soziopolitikoek ihes egiten diete etiketei, zigilu itxiei. Sarritan ez dute korronte batean etiketatuak izan nahi, batez ere bertsio ezberdinak badaude horren pean. Canaleta adituak dio alderdiek zenbat eta gehiago lerrokatu, gehiago galtzen dutela[11]. Tira bada, eragile oro, ez gaitezen lerrokatu nahi ez badugu; baina izan dezagun argi egoeraren larriak zer eskatzen digun eta ekin diezaiogun. Aldaketa dakar, antola dezagun; herritar gehienen aurka eta eliteen pribilegioak iraunarazteko izan ez dadin. ▌

11 https://theobjective.com/further/deconstruimos-los-esloganes-de-los-partidos-para-las-elecciones-del-28a/

«LABek ekologia babesteko konpromisoarekin jarraituko du»

ARGITXU DUFAU (1993, Baiona). Azkainen bizi da eta egun medikuntza soziala sektoreko LABeko arduraduna da Ipar Euskal Herrian.

Ipar Euskal Herrian mugimendu ekologistak ibilbide luzea du egina. Azalduko zeniguke gaur egun zein den Ipar Euskal Herriko mugimendu ekologistaren argazkia ?

Mendiz eta itsasoaz inguratuta egonik, Ipar Euskal Herria naturari esker eta haren inguruan garatu da eta hura babestea erronka handia izan da guretzat beti, batzuetan modu inkontzientean izan arren. Larrialdi klimatikoaz jabetu aurretik ere, inolako egituraketarik eduki aurretik ere, Ipar Euskal Herriak sentsibilitate ekologista izan du beti.

1970eko eta 1980ko hamarkadetan, ekologiaren inguruko lehen egiturak sortu ziren, laborarien sindikalismo alternatiboaren inguruan. Ezin aipatu gabe utzi Jean Pitrau eta ASAM elkartearen sorrera edota Mixel Berhocoirigoin eta ELB eta Euskal Herriko Laborantza Ganbara.

Azken hamarkadetan, klima-aldaketa gero eta nabarmenagoa bihurtu ahala, globalizazioaren aurkako mugimendua eta mugimendu ekologista egituratuz eta sendotuz joan dira, gaur egun funtsezkoak direlarik hala esparru politikoan nola mugimendu sozialen alorrean.

Ipar Euskal Herria, zorionez, ez da joera horretatik kanpo gelditzen. Asko eta asko dira proiektu eta balore ekologistak bultzatzen eta babesten dituzten mugimendu eta elkarteak, hala nola Larrun Ez Hunki, arrantza adeitsuagoaren aldeko arrantzale-taldeak, Lurzaidia, EHZ festibala, CADE eta abar.

Planteamendu ekologistak praktikan jartzen dira, kontsumoaren bidez gero eta gehiago, askotan haren ahalmena minimizatzeko joera badaukagu ere. AMAP elkarteak eta partaidetzazko janari-dendak lurralde osoan hedatzen ari

dira eta itxaron-zerrendak luzeak dituzte. Tokiko monetaren sorrerak eta ekimen horrek izan duen arrakastak, bereziki, argi erakusten digute Ipar Euskal Herriak bertako produktu osasuntsuak kontsumitu nahi dituela.

Politika-munduan ere berderanzko joera nagusitzen ari da. Europar Parlamentuko azken hauteskundeak Rassemblement Nationalek irabazi bazituen ere, Ipar Euskal Herrian EELV (Europa Ekologia-Berdeak, RPS mugimenduarekin koalizioan) izan zen zerrendarik bozkatuena.

Eta egunotako udal-hauteskundeetako kanpainan, berriz, mila biztanletik gorako udalerritan aurkeztu diren zazpi zerrendarien alde egin dute Berdeek. EH Bai-k, bestalde, «justizia soziala eta Ipar Euskal Herriarentzako trantsizio ekologikoa» defendatzen dituzten hogeita bi zerrendari eman die babesa, prentsa-ohar baten bidez adierazi duenez.

Azkenik, ezin aipatu gabe utzi Bizi! globalizazioaren aurkako mugimendua. 2009an sortu zen kolektibo gisa, Kopenhageko goi-bileraren aurretik, Ipar Euskal Herriko biztanleak berotze globalaren ondorioen inguruan sentsibilizatzeko, eta elkarte-egitura hartu zuen hurrengo urtean. Joan den hamar urtean ekintza ugari antolatu dituzte, eta justizia sozialaren eta ingurumen-justiziaren aldeko esfortzuak areagotzeko eskatu diete bai herritarrei bai hautetsiei. Bizi!-ko ekintzaileen jarduteko eredu gogokoena desobedientzia zibila da. Mundu guztiak gogoratzen ditu «aulkien segalariak» eta «Macronen erretratuen ebasleak».

Borroka honetan LABek bere ildo propioa garatzeaz gain aliantzak ere ezinbesteko ditu. LABek ze aliantza mota lehenesten ditu larrialdi klimatikoaren aurkako borrokan ?

LABek ez du inolako aliantzarik lehenesten. Guk defendatzen ditugun balio berak defendatzen dituzten sindikatu, elkarte eta mugimendu guztiekin egiten dugu lan. Justizia soziala eta ingurumen-justizia txanpon beraren bi aldeak dira.

> «Globalizazioaren aurkako mugimendua eta mugimendu ekologista egituratuz eta sendotuz joan dira
>
> Kosta ahala kosta irabaziak eskuratzea beste helbururik ez duen kapitalari aurre egiteko borrokan, bat egitea eta elkarrekin borrokatzea da garaipenerako giltza
>
> Ez da onargarria ekologiaren izenean lan-baldintza kaskarrak eskaintzea»

Sindikatuak ba al dauka larrialdi klimatikoaren aurkako ildo propiorik? Zer-nolako ekimenak egiten ditu?

2019ko maiatzaren 1erako, LABek proposamen bat egin zien intersindikalari (oraindik ez gaituzte onartu) eta Bizi!, Aitzina, Etorkinekin eta EBA (Egiazko Berdintasunaren Alde) taldeei, bost ardatz jorratzeko, denok batera: arlo soziala, feminismoa, ekologia, errefuxiatuen harrera eta gazteak. Ardatz bakoitza kolore batez ordezkatuta egongo zen manifestazio-buruan, eta gainerako jende guztia atzetik, denak batera, bakoitzaren kolorea edo bandera axola gabe. Lehendabiziko aldiz, maiatzaren 1eko manifestazio bateratua egin genuen Baionako kaleetan. Azken maiatzaren 1ean gure borrokak eta baloreak izan dira garrantzitsuena, eta ez gure marka sindikala edo zein elkarteko kide garen. Ukaezina da bai ekologiak bai Bizi!-ren presentziak asko lagundu zutela manifestazioa hain jendetsua izan zedin.

Era horretako elkarlanaren azken adibidea abenduaren 15ekoa dugu. Aitzinarekin eta Bizi!-rekin batera supermerkatu bat okupatu genuen. Supermerkatu hori goizeko seietatik gauerdira arte dago zabalik, asteko zazpi egunetan, baina ez daukate langilerik, kutxa automatiko bat baizik. Era honetako ekintzen bidez agerian uzten dugu zer-nolako lotura estua dagoen auzi sozialaren eta ingurumenaren artean.

Izan ere, robot bati «esker» ordutegiak luzatzeak ez die langileei inolako mesederik egiten. Robotizazioaren bidez sortutako irabaziek enpresaburuen eta akziodunen sakelak betetzeko baino ez dute balio, eta langileak presionatzeko tresna izan daitezke: «ez duzu igandean lan egin nahi? Ados, robotak egingo du zure ordez, baina baita astelehenean, asteartean... ere. Merkeago aterako zaigu».

Ekologiaren ikuspegitik egoera ez da hobea. Ordutegi zabalagoa izateak

IPAR HEGOA FUNDAZIOA | CC BY-SA

kontsumoa areagotzea dakar, gehiago ekoiztea eta gauza gehiago botatzea. Nekazaritza intentsiboa garatzea dakar, halaber, baliabide naturalak areago ustiatzea eta salgai gehiago garraiatzea. Eredu horren ondorioak argiak dira: berotegi-efektuko gasen isurpena handitzea eta baliabide naturalak neurri gabe ustiatzea. Logika hori jasanezina da klimak aurkezten digun erronkari aurre egin ahal izateko.

Azken hogei urtean egin dugun bezala, LABek ekologia babesteko konpromisoarekin jarraituko du beste erakunde batzuekin batera. Kosta ahala kosta irabaziak eskuratzea beste helbururik ez duen kapitalari aurre egiteko borrokan, bat egitea eta elkarrekin borrokatzea da garaipenerako giltza.

LABek, sindikatu gisa, gertuko zerbitzu publikoak defendatzen ditu, garraio publikoa erabiltzea, laborarien txikien laborantza... Eta jorratzen ari garen borrokan horiek guztiak ikuspegi ekologista batean txertatuta daude, noski.

Kutsatzen duten enpresetan ordezkaritza dugu maiz. Ekintza sindikala garatzeko orduan kontraesanik sortzen al zaizue horrelako kasuetan?

LAB lanbide arteko sindikatua da, Euskal Herriko langileak defendatzen eta antolatzen dituena, haien lantokia edozein dela ere, eta horrek dakartzan kontraesanekin. Alde horretatik, guk ez daukagu arazo larririk, gurean ez baitago industria handirik edo zentral nuklearrik, adibidez. Baina, era berean, hortxe dauzkagu nekazaritza industrialeko produktuak saltzen dituzten supermerkatuak, ikaragarri kutsatzeaz gain munduko beste bazter batzuetako langileak esplotatzen dituzten arropa merkeko dendak edota suediar jatorriko altzarien saltokiak... Izan ere, sistema kapitalistak lanpostu sozialki onartezinak eta ekologikoki ez-jasangarriak sortzen ditu. Eta horrexegatik borrokatzen gara egunero sistema horren aurka.

Bien bitartean, hobe al da sindikaturik gabeko langile horiek esplotatzen uztea, irabazi-goseak bultzatutako akziodun handien eta enpresa handien esku? Erantzuna ezezkoa da, zalantzarik gabe!

Badakigu badirela beste era bateko lanpostuak ere. Lanpostu «berdeak» direlakoak. 2015ean, Bizi!-k aurkeztutako ikerketa batean arabera, Ipar Euskal Herrian 10.000 lanpostu berde sortzeko aukera dago, horietako 3.000 energia berriztagarrien alorrean, 2.000 saltokien birlokalizazioaren eta zirkuitu laburren bidez, 1.300 nekazaritzan eta beste horrenbeste etxebizitzen energia-aurrezpenaren eta isolamendu termikoaren esparruan. Jakina, lanpostu berde horiek sortzearekin batera beharrezkoa izango da erronka horri aurre egiteko gai den kudeaketa soziala aplikatzea, ez baita onargarria ekologiaren izenean lan-baldintza kaskarrak eskaintzea.

XXI. mendea ekosozialismoaren edo sozialismo berdearen mendea izango da, ezinbestean.

Green New Deal delakoaren 10 oinarriak Europarako

"10 pillars of the Green New Deal for Europe" dokumentuaren euskarazko bertsioa duzue hau. Gaztelerazko bertsiotik[1] itzulita eta era berean bertsio hau ingelesezko jatorrizkoaren[2] itzulpena da. Green New Deal for Europe taldeak 2019ko Uztailean argitaratu zuen dokumentu hau, taldearen laneko dokumentu osoaren sarrera gisa. Green New Deal-aren inguruko eztabaidari ekarpen interesgarria egiten diola iritzita jaso dugu hemen.

Europako Parlamentuko hauteskundeek agindu argia helarazi zieten heldu berri ziren eurodiputatuei: larrialdi klimatiko eta ekologikoei aurre egitea. Milioika pertsona atera ziren Europako kaleetara bidezko trantsizioa exijitze aldera, eta milioika pertsonek alde bozkatu zuten. Europako buruzagiek aukera historikoa daukate Europa eraldatzeko plan handi eta pragmatiko bat aurkezteko, energia berriztagarrietara trantsizioa eginez. Horrez gain, hori guztia errealitate bihurtzeko betebehar historikoa ere badute.

Europan, Estatu Batuetan bezala, plan horri "Green New Deal" deritzogu.

Green New Dealek ondorengo 10 funtsezko oinarri hauek bete ezean, ez da Green New Deal izango.

1- ERRONKAREN GARRANTZIARI AURRE EGIN

Zientzia argia da: tenperatura globalaren igoera 1.5 gradura mugatu behar dugu eta gure sistema naturalen kolapsoa gelditu, bestela dena galtzeko arriskuan egongo gara.

Urtero gutxienez Europako BPGren % 5 inbertitzen du energia berriztagarrietara igarotzeko, biodibertsitatearen

galera gelditzeko eta beste ingurumen arazo batzuk lehengoratzeko, baita Europan bizi diren pertsona guztien oparotasuna lortzeko ere.

Europari loratzeko aukera emango dion ekonomia sortuko du, planetaren mugak errespetatuz eta habitat naturalak, airearen garbitasuna eta lurzoruaren osasuna lehengoratuz gure kontinente osoan zehar.

Green New Dealek anbizio hori dakar Europara, Atlantikoaren beste aldera eta XXI. mendera. Ez du soilik eskatzen karbono isurpenak murriztu daitezen. Horrez gain, gure ekoizpen, kontsumo eta harreman sozialen sistemak erabat eraldatzea exijitzen du: materialak ekoizteko erabiltzen ditugun sistemak berriz eratzea: birziklatzea, berrerabiltzea, konpontzea eta zaintzea.

2- AKTIBO EZ DAUDEN BALIABIDEEI ERABILPEN PUBLIKOA EMATEA

Green New Dealek dei egiten die erakunde publikoei eraldaketa ekonomiko zein soziala bultzatu dezaten, krisi klimatikoari eta ingurumen krisiari aurre egiteko helburuarekin.

Orain dela mende bat Estatu Batuetan gertatu bezala, Europak denboraldi luze bat darama ezegonkortasun ekonomikoan murgilduta. Alemania bezalako ekonomia oparoetan ere, prekarietateak gora egin du eta etxeetan euren aurrezkiak inbertitze aldera toki emankorra topatzeko borrokan ari dira.

Green New Dealek horri guztiari erantzuna ematen dio.

Jatorrizko New Dealaren kasuan bezala, premisa John Maynard Keynes ekonomistaren lanetik dator. Hark demostratu zuen pizgarri fiskal batek susperraldi ekonomikoa bideratu dezakeela.

Proposamenak pizgarri hori eman dezala eskatu dio Europako Inbertsioen Bankuari eta, horretarako, zailtasunak dituzten Europako aurreztaileei etekina emango dieten bonu berdeak jaulki ditzala.

Beste modu batera esanda, Green

1 https://contraeldiluvio.es/2019/12/05/10-pilares-green-new-deal-para-europa/

2 https://static1.squarespace.com/static/5cb636ea93a63267f424e168/t/5d3087a5138f6f0001c0a177/1563461542410/GNDE+-+10+Pillars+of+the+GNDE+v2.pdf

New Dealek Europako baliabide ez-aktiboak zerbitzu publikoaren esku jartzen ditu, trantsizioaren karga herritar europarren gain jarri gabe.

3- HERRITARRAK ETA EUREN KOMUNITATEAK AHALDUNDU

Europako trantsizio berdea ez da goitik beherakoa izango. Herritarrak eta euren komunitateak ahaldundu behar dira euren etorkizuna eraikiko duten erabakiak har ditzaten.

Green New Dealaren oinarrien artean demokrazia dago. Mekanismo argiak eskaintzen ditu herritarren asanbladek eta tokiko gobernuek euren komunitate, udalerri eta eskualdeen garapenaren inguruan erabaki esanguratsuak har ditzaten. Halaber, bermatzen du, ahal den guztietan, Europako energia sistema berriak jabetza publikokoak izango direla eta modu demokratikoan kontrolatuak egongo direla.

Roosevelten Works Progress Administration bezala, Europarako Green New Dealek erakunde publiko berria sortuko du, herritarrek gidatu dezatela Europako trantsizio berdea.

Zehatz-mehatz, krisi klimatikoaren ondoriorik larrienak pairatzen dituzten komunitateek baliabide nahikoak eduki behar dituzte euren bizi-baldintzen narriadura zuzentzeko.

Green New Dealen oinarri demokratikoa lantokian ere aplikatzen da. Inbertsio berdeak sortutako enpleguek langileen eskubideak babestu behar dituzte eta enpresen gaineko kontrol handiagoa izan behar dute, langileek sortzen dutenaren balioa partekatu dezaten.

4- ENPLEGU EGOKIA BERMATZEA

Europarako Green New Dealek enplegu egokia eskainiko dio bilatzen duen orori.

Gaur egun Europa langabeziaren eta azpienpleguaren nahasketa batean murgilduta dago. Enplegu ezegonkorrek gora egin dute eta milioika pertsonek euren komunitateak utzi behar izan dituzte funtsezko beharrak asebetetzen dituzten enpleguak bilatze aldera.

Green New Dealek Europa guztiko komunitateetan inbertituko du ziurtatzeko inbertsio berdeak kalitate handiko lanpostu kualifikatu eta egonkorrak sortzen dituela. Modu horretan, herritar guztiek euren familiak mantendu ahalko dituzte, komunitateak atzean utzi gabe.

Horrez gain, emisio altuko industrietako langile guztientzako bidezko trantsizioa bermatuko du, baita enplegu ziurra, modu egokian ordaindutako trebakuntza aukerak eta etxebizitzak ere, behar dituzten guztientzat.

Green New Dealek zainketek gure ekonomian duten eginkizuna aitortu behar du behingoz. Horrela bermatuko da etxeko lanak zein umeen eta adinekoen zainketa lanak aitortu eta saritzen direla. Izan ere, gure sistema naturalak onera ekartzen laguntzen duten jarduerek funtsezko eginkizuna daukate gure ekonomian.

5- BIZITZA MAILA HANDITU

Europarako Green New Dealek oparotasun publikoa sortzen du, aberastasun pribatua beharrean. Xedea da kontsumoa ordezkatzea Europako komunitateentzat benetan garrantzitsua denarekin.

Green New Deal enplegu-bermea baino harago doa. Gure kontinentean bizitza maila handituko du hainbat modutan, osasunean eta hezkuntzan inbertsioak egiteaz gain, artean eta kulturan ere inbertituko da.

Erabiltzen ez diren etxebizitzak erabilera publikorako berreskuratuz, Green New Dealek etxebizitzaren arloan dagoen eta hainbeste pertsona etxe barik edo kaleratzeko arriskuan utzi dituen segurtasunik ezaren krisia jorratuko du.

Europako energia sareak berriz diseinatzen badira, isolamendu egokiarekin etxebizitzak modernizatuz eta guztiontzat garraio publiko garbia eskainiz gero, Green New Dealek bizitzaren kostua murriztuko du etxebizitza guztietan. Bioaniztasunaren galera gelditu eta kutsadura deuseztatzen bada, Green New Dealek komunitate guztiei aire garbi, ur geza eta tokiko erreserba naturalez gozatzeko aukera emango die.

Horrela, iraunkorragoa den ekonomian inbertituz gero, Green New Dealek astero lan egiten dugun ordu kopurua murriztuko du eta komunitateak parte hartu dezala esparru handiagoa eskainiko du.

Prozesuan zehar, krisi klimatiko eta ekologikoaren lehenengo ilaran dauden komunitateen kasuan, erresilientzia handitzen lagunduko da.

6- BERDINTASUNA SENDOTU

Green New Dealek finantziarizazioari aurre egiten dio eta berdintasuna finkatzen du Europako bihotzean.

Desparekotasun sozial eta ekonomikoak handiegia izaten jarraitzen du, bai herrialdeen barruan, bai herrialdeen artean. Azken lau hamarkadetan, aberastasunaren desparekotasuna gogor handitu da Europako herrialdeetan: goiko % 1ek beheko % 50ek bezainbeste hazkunde ekonomiko izan zuen.

Herrialdeen artean ere, bizitza-maila oso desberdina da, alde handia dago diru-sarrera, langabezia tasa eta kutsadurari dagokienez.

Bitartean, gure gizarteak geruzatuak daude arraza, sexualitate, genero, adin eta ahalmenen arabera, justizia soziala eta ongizate kolektiboaren aurrean hesi iraunkorrak sortuz.

Green New Dealek desparekotasunaren indarrei eraso egiten die eta gizarte berri solidarioa eraikitzen du. Roosevelten New Deal bezala, programak finantza-sistema berrikusiko du. Green New Dealek

bermatuko du inbertsio publikoek aberastasun publikoa eragingo dutela. Programak langa sozialak jarriko ditu erdigunean, gutxiengoen kontrako bazterkeria deuseztatu eta trantsizio ekologikoa denontzat inklusiboa izango dela ziurtatuz.

7- ETORKIZUNEAN INBERTITU

Green New Deal ingurumen-doikuntza programa bat baino gehiago da. Gure gizarteen etorkizunean inbertsio bat da, baita berriz ere imajinatzeko aukera bat ere.

Gure ingurumena suspertzeko, erabat berriak diren tresnak garatu behar dira: garraio publiko modu berrien eta eraginkorragoa den bateria bidezko biltegiratzeen bitartez, baita gure lurzorua indarberritzen duten nekazaritza jardunen eta gure basoak berriz hornituko duen basogintzaren bidez ere.

Hori dela eta, Europarako Green New Dealek ikerketa eta garapen ekimen bat barne hartzen du.

Teknologi arloan aurrerapen handienetarikoak gobernuaren ikerketa eta finantzazioari esker gertatu dira: Internetetik hasita, ukipen-pantailetara, erreakziozko motorretatik, espazio-ontzietara, GPStik, bilatzaileen algoritmoetara. Baina gure ekonomiaren egitura dela-eta, estatuak ikerkuntzan inbertitu eta arriskua gain hartzen duen bitartean, sektore pribatuak sari guztiak jasotzen ditu eta ia ez du zergarik ordaintzen bere irabaziengatik.

Green New Dealek bermatu behar du gizarteak modu zuzenean onura ateratzen duela tresna berrietan egiten dituen inbertsioetatik eta diru-sarrerak berrikuntza gehiago lortzeko inbertitzen direla. Halaber, lan-astearekiko mendekotasun soziala gutxitzeko hitza bete behar du.

8- AMAIERARIK GABEKO HAZKUNDEAREN DOGMA DESAGERRARAZI

BPGren hazkundea aurrerapen neurri nagusi gisa alde batera utzi behar dugu. Horren ordez, benetan garrantzitsua den horretan jarri behar dugu arreta.

Hazkunde ekonomikoaren obsesioa, BPGaren handiagotze gisa neurtua, klima eta ingurumen krisiaren faktore nagusietako bat izateaz gain, herrialdeei politika ekonomiko ausartegiak aplikatzera eramaten ditu, ingurumen kostuak eta kostu sozialak aintzat hartu gabe. Gainera, gure ongizate kolektiboaren neurri okerra da.

Green New Deala BPGren hazkunde infinituaren dogmatik harago joan behar da eta giza garapenerako neurri holistikoagoak hartu. Berdintasuna, ingurumena, zoriontasuna eta osasuna: hainbat adierazle gehitu behar ditugu Europako aurrerapenean egiten dugun ebaluazioan.

9- JUSTIZIA KLIMATIKOA BABESTEA MUNDU OSOAN

Ingurumen krisia mundu mailakoa da, beraz, Green New Deala ere horrelakoa izan behar da.

Europak mundu mailako ahalegin horren buru izateko ardura historikoa du. Bi mende baino gehiagotan zehar, Europako herrialdeek kutsadura erasotzailea eta baliabideen erauzketa sustatu dute, modu zuzenean beste herrialde batzuk kaltetuz. Europarako Green New Dealek ondare kolonial hori zuzendu behar du.

Baliabideak berriz banatu behar ditu gehiegi ustiatutako eskualdeak lehengoratu, itsasoaren mailaren igoeraren kontra babestu eta errefuxiatu klimatiko guztiei bizitza-maila egokia bermatzeko. Halaber, ziurtatu behar du Europako trantsizio berdea ez dela mugatzen kutsadura munduko beste leku batzuetara esportatzera, edo Hegoalde Globaletik baliabideak etengabe erauztera. Europako trantsizio energetikoa egiteko horniketa kateak justizia sozial eta ingurumen-justiziaren printzipioekin konprometitu behar du.

Hegoalde Globalari laguntza emateagatik harro egon arren, Europako korporazioek askoz gehiago ateratzen dute interesen ordainketa, baliabideen lapurreta eta soldata-arbitrajeen bidez. Mundu mailako trantsizio berdeari laguntzeko, Green New Dealek jardun ekonomiko esplotatzaile horiekin amaitu behar du eta, behingoz, mundu osoko komunitateen eskubideak errespetatu, mundu mailan ingurumen justizia egon dadila bidea eginez.

10- GAUR BERTAN EKITEKO KONPROMISOA

Green New Deal ez da esparru, itun edo akordio bat. Ekintza zehatzen multzoa da, gure helmuga klimatiko eta ekologikoetara azkar eramango gaituena.

Munduko herrialde guztiek 2016ko Pariseko Itunarekiko duten konpromisoa beteko balute ere, mende honetan hiru graduko berotzea jasango genuke, baita sufrimendu neurtezina ere emaitza gisa.

Hala ere, herrialdeak euren konpromisoak betetzetik gertu ere ez daude. Hauxe da daukaguna Aldaketa Klimatikoari buruzko Nazio Batuen Konbentzioaren esparruan, 30 urtetan zehar, mundu mailako negoziazioen ostean.

Green New Dealari esker, negoziazioetatik ekintzetara pasako gara. Ez da aldaketarako konpromiso politiko ahula. Ez da estatu parte-hartzaileek sinatutako paper zati bat. Ez da bilera aldeaniztuna edo saihestezina den eta jarraian datorren talde argazkia.

Green New Deal gizarteko alor guztiei zuzendutako neurri zehatz eta sinesgarrien multzoa da. Neurri zehatzen pakete bat da, hau guztia lortzea xede duena: ekonomia iraunkorrera trantsizio azkarra egin, gure demokraziak muga berrietara bultzatu, oparotasun partekatua sortu eta gure mugetatik harago mundu bidezkoagoa eraiki.

Hori baino gutxiago, ez da baliozkoa izango. ▮

---

* Dokumentu osoa *www.iparhegoa.eus* webgunean eskuragarri.

«Konbentzituta gaude Elikadura Burujabetza aldaketa sozialerako ardatzetako bat denaz eta baita klima aldaketaren aurkako borrokan ere»

Alazne Intxauspe
EHNE eta Etxaldeko kidea

ALAZNE INTXAUSPE ELOLA (Andoain, 1984). Gizarte Zientziak eta Enpresa ikasi eta telebistan lanean hasi arren, bizimodua aldatzeko apustua egin, eta baserrira itzuli zen, aiton-amonen bidea jarraituz. EHNE eta Etxaldeko kide da.

Klima aldaketa eragiten duen arrazoi nagusia isurtzen den CO2 kopurua da. Azken urteetan abeltzantza industrialak sortzen duen CO2 kantitatea izan dugu izpide, sarri abeltzantza bere osotasunean jarriz jopuntuan. Gaur egun nagusi den abeltzantza eta nekazaritza intentsiboak zenbaterako ardura dauka CO2 ixurien ugaritzean?
FAO ren esanetan, giza aktibitateak sorturiko karbono dioxidoaren % 9 aren eragilea da abeltzantza sektorea. Harridura sortu zen, erakunde honek berak plazaratu zuenean abeltzantza industrialak garraio industriak baino %18 CO_2 kopuru gehiago isurtzen zuela. Dena delakoa izanda ere, argi dagoena da, nekazaritza eta abeltzaintza eta baita elikadura sistema agroindustrial honek erantzukizun handia daukala CO2-en ugaritzean besteak beste.

Errentagarritasunaren eta lehiakortasunaren izenean, ehunka behi, leku batzuetan milaka, Nafarroako Caparrosoko adibidea kasu, kanpoko larreak usaindu ere egin gabe nabe batean sartuta esnea ekoizteko ereduak ingurugiroan arazoak ekartzen ditu noski. Edo berdin milaka hektarea monolaborantzan ustiatzeak, ongarri kimiko, herbizida, plagizida eta gainerantzekoak direla tarteko. Berdin, Espejo inguruan Hispalux enpresaren bitartez eta Eusko Jaurlaritzaren bultzadarekin hidroponikoan jarri nahi dituzten 6 hektareatik gorako tomate produkzioak, 18 ra irits daitezkeenak eta lurrik gabe eta urteko garai batzuetan berogailuen laguntzarekin ekoitziko dutena. Elikagaiak munduaren alde batetik bestera milioika kilometro egiten dituztenean ere, dela kamioi, itsasontzi edo hegazkinetan sartuta, dagoeneko badaukagu nahikoa informazio konturatzeko horrek ez diola mesede handirik egiten naturari.

Hala ere, azpimarratzekoa da, elikadura sistema agroindustrial, azken batean kapitalista eta neoliberal honek ez diola soilik kaltea ingurugiroari ekartzen. Azken aldian denon ahotan dabil aldaketa klimatikoaren afera baina hortik haratago osotasunean dituen ondorio kal-

tegarriak aztertzea egokia da baita ere. Bestela, askotan, partzialtasunetan erortzen gara eta horrek ez digu osotasuna ikusten uzten. Alegia, arazoa errokoa dela, sistema honek ingurugiroan, arlo sozialean, pertsonen arteko berdintasunean, bertako ekonomian, burujabetzan, elikadura osasuntsuan, … denean duela eragin negatiboa.

Klima aldaketak zer nolako eragina izaten ari da baserritarren egunerokoan eta biziraupenean?
Baserritarra eguraldiaren baldintzapean jarduten denez, eragin zuzena du aldaketa klimatikoak gure egunerokoan eta biziraupenean. Gurean esaterako, aurten negurik ez du egin kasik eta horrek landareen ziklo naturalak aldatzea dakar. Larriagoak dira hala ere, munduko beste toki batzuetan, esaterako Espainiar Estatuan Levante aldean, izan diren txingor, euri jasa eta uholdeak, horiek uzta osoak galtzea ekar baitezakete, edo Aragoin izan diren elurteek hainbat ikuilutako teilatuak puskatzea eta ondorioz abereak galtzea ere ekarri baitu. Horrek baserritarrari emozionalkiz gainera ekonomikoki ekartzen dion kaltearekin. Zer esanik ez, mundu mailan gero eta maizago gertatzen diren ezbehar klimatiko larriez, esaterako lehengo urtean Mozanbike eta inguruak astindu zituen Idai zikloiarenak, non gehiengo handi bat baserritarra den eta ezer gabe geratu zen.

Etxaldek behin eta berriz aldarrikatu du Euskal Herriko Elikadura Burujabetza gure biztanleriaren osasuna, lan eta bizi baldintza duinak eta lurrarekiko oreka lortze bidean besteak beste. Klima aldaketaren aurkako borrokan zein eragin izango luke elikadura burujabetzaren norabidean urratsak emateak? Klima aldaketaren aurkako borrokaren ardatzetako bat izan beharko luke?
Konbentzituta gaude Elikadura Burujabetza aldaketa sozialerako ardatzetako bat denaz eta baita klima aldaketaren aurkako borrokan ere beraz. Elikadura Burujabetzaren bidean ematen ari garen urratsek nabarmen erakusten dute hori dagoeneko gainera. Esate baterako, Euskal Herriko hainbat herrietako eskoletako jangeletan bertako produktuaren alde egiten ari diren apustuak ematen dizkigu adibideetako batzuk. Oraindik bidea geratzen bada ere egiteko gero eta gehiago dira dauzkagun esperientziak. Eredu iraunkorrean eta bertan ekoizten duten ekoizleen elikagaiak gure eskoletako sukaldeetan erabiltzeak, alde batetik ingurunean eragiten du; bai garraioan distantzia txikiak egin behar direlako eta baita ekoizpen eredua iraunkorra eta sostengarria delako eta beraz natura errespetuz tratatzen duelako eta oreka aurkitzen duelako. Eragiten du baita ere gure jendartearen osasunean, haurrenean gehienbat kasu honetan, garaikoak eta freskoak diren elikagai osasuntsuez osatzen delako euren otordua. Aldi berean, badu eragina haur horien kulturan ere, bertako ekoizpenak zein diren, zein sasoitan ekoizten diren, nola ekoizten den, … ezagutzeko aukera baitute hainbat ariketa didaktikorekin. Osotasunean begiratzen badugu, eragiten du bertako ekonomian, baserritarrek zuzenean saltzeko aukera sortzen baita. Eragiten du baserritar horien duintasunean ere, polita da jakitea zuk mimoz ekoitzitako elikagaiekin elikatzen direla etorkizuna izango diren gaurko haurrak. Eragiten du burujabetzan azken batean, eskolako komunitatea ari baita erabakitzen baserritarrekin batera zer motatako elikadura nahi dugun, natura errespetatuko duena, osasuntsua, pertsonen lan baldintza duinak bermatuko dituena, bertako ekonomia bultzatuko duena,…

Elikadura burujabetzaren eraikuntza, burujabetza ekonomiko eta sozialaren artikulaziotik ulertzen duzue. Nekazal sektoreez gain zer nolako aliantzak behar direla uste duzue zuen proposamen politikoa garatu ahal izateko?
Aliantza zabala behar-beharrezkoa dela

sinetsita gaude eta ildo horretan lan egiten saiatzen gara bai gehiengo sindikalaren barruan, bai Euskal Herriko eskubide sozialen kartan, bai mugimendu feministaren baitan, bai pentsiodunen mugimenduarekin batera, …

Langile klasearen parte ulertzen dugu gure burua eta zentzu horretan ulertzen dugu langile klasearen batasuna beharrezkoa dela baldin eta aldaketa sozialerako bidean urratsak ematerik izango badugu. Era berean, gizarteko eragile ezberdinen artean artikulatzen asmatzeak indarrak batzea dakar eta eragiteko aukera gehiago ematen digu. Feminismoaren iturritik ere asko ikasi dugu eta ikasten ari gara, geure feminismo propioari izena eta izana jarri eta feminismoa ulertzeko beste modu batzuekin elkartrukatuz gogoeta asko mahaigaineratzen zaizkigu. Errotik aldatu nahi dugu sistema guk ere eta ez dago hau egiterik nagusi den patriarkatuari eta honen ondorioei erreparatu gabe. Ez litzateke integrala izango al-

« Arazoa errokoa da, sistema honek ingurugiroan, arlo sozialean, pertsonen arteko berdintasunean, bertako ekonomian, burujabetzan, elikadura osasuntsuan, ... denean du eragin negatiboa.

Langile klasearen batasuna beharrezkoa da baldin eta aldaketa sozialerako bidean urratsak ematerik izango badugu »

daketa. Eta pentsiodunez zer esan, erakustaldi ederra ematen ari zaizkigu, bai borrokan, bai antolaketan, bai konpromezu mailan.

Elikadura Burujabetzaren proposamen politikoa garatu ahal izateko, azken batean kontsumoa antolatu beharra daukagu. Alde batetik, informatuz eta argi hitz eginez, jendea ez nahastuaz. Argi jakin behar du jendarteak elikagai bakoitzaren atzean zer dagoen eta zer ari den bultzatzen eredu iraunkorrean eta tokian ekoitzitako elikagai bat erosiaz edo eredu industrialen ekoitzitako bestea erosiaz nahiz eta bertakoa izan , baserritarrari edo denda txikian erosiaz edo bitartekari handiei erosiaz, … elikadura osasuntsurako eskubidea aspaldi urratua dugu sistema agroindustrial honekin eta beharrezkoa zaigu eskubide hori bermatzea eta kontsumitzailea eta ekoizlea elkarrengana hurbiltzea eta elkar ulertzea. Horrek erakutsiko digu burujabetzarako benetako bidea, guk erabakitzeko aukera.

Zuen aliantzak ordea ez dira mugatzen Euskal Herrira.

Ez, mundu mailan ere antolatuak gaude, La Via Campesina izeneko mugimendu internazionalean, 1993an honen sorreraz geroztik. Munduko 81 herrialdetako 182 erakundek osatzen dugu mugimendua egun. Borroka ezberdinak batzen ditu: justizia klimatikoaren alde eta aldaketa klimatikoaren aurka, lurra lurraldea eta uraren defentsa, agrotoxikoen aurkako borroka, agroindustriaren aurkako borroka, trasnazionalen eta munduko merkataritza erakundearen aurkakoa, merkataritza askeko itunen aurkako borroka, indarkeria matxistaren aurkakoa, emakume nahiz gazteen aukera berdintasunaren aldeko borroka …

Esan dezakegu baserritarron eskubideen aldeko borrokan dihardeula mugimenduak arlo ezberdinetan eraginez eta aldi berean gizarte eraldaketa baterako borrokan ere bai. Langile mugimenduekin, emakume mundu martxarekin… elkarlanean aritzen gara mundu mailan ere.

Poema publicado en el
Boletín Nyeleni
num. 32 - Justicia Climática
https://nyeleni.org/

un poema sobre justicia climática

Movimiento Campesino de Zimbabwe
(Traducción del inglés)

Oh! Oh! La Naturaleza llora, la Humanidad perece!
¿Por qué? Las estaciones han variado
¡Se han vuelto imprevisibles e inciertas!
¡Son más cálidas, más secas y más breves!
Los vientos y las tormentas son más rigurosos y destructivos
La madre Tierra llora, la tierra es estéril.
Las mujeres, los hombres y los niños, las plantas y los animales perecen!

¿Qué ha hecho la agricultura industrial capitalista?
En todas partes la Madre Tierra se derrumba
Y las semillas OGM tóxicas y nocivas hinchan el vientre de la tierra.
Máquinas pesadas pisotean el vientre de la tierra
sus columnas de humo negro contaminan el aire,
Han concebido y dado a luz a un niño, el cambio climático!

Oh! ¿Qué es todo esto?
Los nichos ecológicos se retraen
La biodiversidad desaparece a marchas forzadas
En todas partes crece la incertidumbre
Aumentando los riesgos que sufrimos los productores de alimentos
El conocimiento de la agricultura traditional se erosiona de prisa
¿Qué y quién nos salvará?

El cambio climático no conoce la paz,
¡Solo tiene hambre de destrucción!
¡La codicia lo alimenta!
¡Sus frutos son los fenómenos climáticos extremos, extremos, extremos!
¡Desastres medioambientales y humanitarios!
¡Inundaciones, sequias, corrimientos de tierras, enfermedades!
La humanidad grita: ¡No hay nada para comer!
La naturaleza grita: ¡Inhabitable! ¡Inhabitable!

¿Existe un remedio?
Sí, pero solo nos hablan de soluciones falsas!
Mercados libres, REDD, agricultura climáticamente inteligente,
Economía verde, agrocarburantes, mercados de carbono,
acaparamiento de tierras, más agricultura industrial,
Uso masivo de herbicidas, fertilizantes inorgánicos y más OGM!

¡Dios mío! Todo para hacer crecer el cambio climático! ¿Para qué?
¡Beneficios! ¡Beneficios! ¡Más beneficios! ¡Grita el capitalismo, padre de la criatura!

Pero la esperanza se vislumbra en el horizonte
¡la soberanía alimentaria, nuestra esperanza!
Llega para restablecer la justicia social para la humanidad,
La sostenibilidad ecológica para la naturaleza
La biodiversidad y la diversidad cultural para todos los pueblos de la Madre Tierra!
Levantaos pueblos, mujeres y hombres, sin tierra,
campesinos, agricultores indígenas, habitantes de los bosques y pescadores,

¡Haced oir la voz de la esperanza en todos los rincones del mundo!
Agroecología campesina para la justiciar climática AHORA!
¡Globalicemos la lucha! ¡Globalicemos la esperanza!